

MAJANDUSTEATED

Weekly Bulletin of the Institute of Economic Research

KONJUNKTUURINSTITUUDI VALJAANNE
ILMUB KORD NÄDALAS

Toimetustel. tel. 430-23. Piiskopi 2.
Talitustel. tel. 468-24. TALLINN, Toom-Rüütli 10.
Tellimishind aastas Kr. 5.—
ühes kuukirjaga „Konjunktur“ Kr. 12.—
Üksiknumber 15 senti.

KONJUNKTUURINSTITUUDI DIREKTOR
JA VASTUTAV TOIMETAJA
A. PULLERITS

TOIMETAJA A. TOOMS

Majandussektsooni juhataja J. Janusson
Sektsooni nõukogu esimees J. Jaakson
Põllumajandussektsooni juhataja J. Kurkus
Sektsooni nõukogu esimees dr. E. Terasmäe
Riigimajanduse osa toimetaja A. Keller

Nr. 11/12

Tallinn, 19. märtsil 1940

VI aastakäik

SISU:

	Lk.
PÕLLUMAJANDUS	
Kanapidamise tasuvus 1939. a.	186
Külviste kaubandus, turg ja hinnad	195
TOOSTUS JA KAUBANDUS	
Töö- ja palgaolud tööstuses jaanuaris 1940. a.	200
Väliskaubandus veebruaris 1940. a.	203
Raudteetegevus jaanuaris 1940. a.	204
Väljavaateid metsakaubanduses eelolevaks hooajaks	205
HINNAD	
Elatusmaksumusindeks veebruaris 1940. a.	207
PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD	
Võiturg	207
Peekoniturg	208
Tapaloomade- ja Lihaturg	208
Toornahkadelurg	208
Kanamunaturg	209
Piimaturg	209
Teraviljaturg	210
Kartuliturg	210
Aedviljaturg	211
Kalaturg	211
INFORMATSIOONI OSA	
Eesti Panga nädalaruanne	212
VALISMINISTERIUMI VALISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED	
Uute maa-alade liitmine Saksa riigiga	213
Itaalia kaubandusringkonnad arutavad väljaveo- küsimusi	214
Majandusolukord Prantsuses	214
Sõja mõjusid USA väliskaubanduses	215
Lühiteateid Lätist	215
Lühiteateid Ungarist	216

CONTENTS:

	Page
AGRICULTURE	
<i>Rentabilité de l'élevage des poules en 1939</i>	186
<i>Seed-Market and Prices</i>	195
INDUSTRY AND TRADE	
<i>Labour and Wage Conditions on January, 1940</i>	200
<i>Foreign Trade in February, 1940</i>	203
<i>Railways in January, 1940</i>	204
<i>Timber Trade Prospects for the Coming Season</i>	205
PRICES	
<i>Cost of Living Index in February, 1940</i>	207
AGRICULTURAL MARKETS	
<i>Butter Market</i>	207
<i>Bacon Market</i>	208
<i>Cattle and Meat Market</i>	208
<i>Rawhide Market</i>	208
<i>Egg Market</i>	209
<i>Milk Market</i>	209
<i>Grain Market</i>	210
<i>Potato Market</i>	210
<i>Vegetable Market</i>	211
<i>Fish Market</i>	211
INFORMATION PART	
<i>Eesti Pank (Bank of Estonia) — Weekly Return</i>	212
FOREIGN TRADE DEPARTMENT INFORMATION	
<i>Uniting New Territories to Germany</i>	213
<i>Italian Export Conditions</i>	214
<i>Economic Conditions in France</i>	214
<i>Influences of the War on U.S.A. Foreign Trade</i>	215
<i>Miscellaneous News from Latvia</i>	215
<i>Miscellaneous News from Hungary</i>	216

Järgmine Majandusteade nr. ilmub 2. aprillil.

PÖLLUMAJANDUS

KANAPIDAMISE TASUVUS 1939. A.

RENTABILITÉ DE L'ÉLEVAGE DES POULES EN 1939.

N. Viilup.

1. Andmete päritolu. Kanapidamise tasuvuse *Caractère des données.* andmed on pärit Eesti

Linnukasvatavate Seltsi poolt korraldatavaist kanapidamisvõistlustest osa võtnud majapidamisist. Võistlusaasta kestis 1. XI 38 — 31. X 39, kusjuures valiti välja 64 võistlusest osa võtnud ning auhinnatud kanapidamiste hulgest 53 kanapidamist arvepidamisstatistikaks, et selgitada kanapidamiste tegevusaasta majanduslikku seisundit ning tulemusi. 50 parimat, erititunnustatud kanapidamisest, kus aretati ja paljundati müügiks väärtuslikke tõulinde ning sugumaterjali, valiti vastava komisjoni poolt 6 kanapidamist kanade sugulavaks ning kanade paljunduspunktide A-rühma kuuluvaiks 18 ja B-rühma kuuluvaiks — 26 kanapidamist. Neist kanapidamisist levitati sugulavad esimese järgu mihusega sugumaterjali, kuna sugumaterjal, mis tuli A-rühmast, oli mihuselt teise ning B-rühmast tulev — kolmandasse järku kuuluv. Arvepidamise andmete läbitöötamine toimus Põllutöökoja Põllumajanduslikus Raamatupidamistalituses. Ülevaatlikkuse mõttes on kanapidamise andmed ositatud 2 rühma: I rühma on koondatud kanapidamised, kus munatoodang ühe munemisvõimelise kana kohta on üle 190 muna aastas, ja II rühma kanapidamised, kus munatoodang kana kohta on alla 190 muna aastas. I rühmas oli 29 ja II — 24 kanapidamist.

2. Vaatluskanapidamiste kapitalid ja lindude arv.

Capital et nombre de volailles des exploitations d'élevage.

Kanapidamise tasuvuse ja tuluolude selgitamise otstarbel on tehtud kindlaks need kapitalid, s. t. varanduse ja nende osade väärtus, milliseid kasustati vaatlusaastal kanapidamises. Vaatlustalundeis, kus kanapidamine oli teiste peatootmisharude kõrval ainult eriharuks, on kanapidamise arvel eraldatud ainult need kapitalid, millised tegelikult kuulusid ses tootmisharus kasustamisele. Kapitalide hindamist ja arvepidamiskontrolli teostasid koha peal E. Linnukasvatavate Seltsi konsulendid. Majapidamises, kus teostati kogu talundi kohta üksikasjalist ar-

vepidamist, oli kapitalide hindamine hõlpsasti läbiviidav, kuna aga ülejäänud vaatlustalundeis eraldati ses harus kasustamisel olevad kapitalid hindamisi.

Maakapitalina on hinnatud see osa maade väärtusest, mis oli kanapidamise erihoonete ja kanaaedade all; kus erihooneteid ei olnud, arvati hoonete all olevast pinnast vastav % seejärgi, milline osa hoonest oma kasustamiselt langes vaatlusaastal kanadele. Ehitised ja riistad on hinnatud soetamisväärtuse järgi, linnud - ostumüügihindadega. Neis majapidamises, kus söodatagavara üksikasjaliselt oli eraldamata, arvati aasta lõpp-tagavaraks $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{6}$ kogu aastasest söödaläbikäigust, milline vahekord tulutati majapidamiste andmeil, kus tagavarad on täpsalt registreeritud ja hinnatud.

Vaatluskanapidamisesse oli 1939. a. keskmiselt investeeritud aktiivkapitali 1353 kr. väärtuses e. a. 1172 kr. vastu, kusjuures kapitalide suurenemine toimus peamiselt ehitiste, masinriistade ning söodatagavarade arvel. Kapitalide suurenemine oli tingitud vaatluskanapidamiste koosseisu muutusest ning kapitalide täiendamise eest kanapidamistes. Üldse langes vaatlusaastal kanapidamiste aktiivkapitalidest protsendilise koostise järgi 2,46% maa-, 60,11% — ehituste, 8,89% — masinriistade, 19,47% — lindude ja 9,07% tagavarakapitalide arvele.

Et saada ülevaadet investeeritud kapitalide väärtusest linnu kohta, tuleb kapitalide väärtus ositada majapidamises peetud lindude arvuga. Arveaastal oli keskmine lindude arv vaatluskanapidamises 84, kusjuures neist oli 79 kana ja 5 kukke. Lähtudes kanapidamise intensiivsuse seisukohalt oli samal ajal I rühmas peetavate lindude arv 66, neist 62 kana ja 4 kukke, ning II rühmas — 100 kana ja 6 kukke, s. o. kokku 106 lindu. Seega on alla 190 munatoodanguga, s. o. II rühmas, kanapidamine palju ulatuslikum kui kõrgema toodanguga rühmas ning vastavalt sellele on ulatuslikuma kanapidamise korral rajatud seks ka enam eriehitusi ning soetatud mitmesuguseid masinriistu, mistõttu investeeritud kapitalide koor-

Kapitalide ositus kanapidamisis. — Répartition des capitaux pour l'élevage des poules.

1	Aktiva- kapital kokku Capital actif	Sellest — Dont				Tagavarad — Réserves	
		Maa- kapital Terrain	Ehitus- kapital Cap. de bâtimens	Masin- riist- kapital Cap. l'appar.	Lindude kapital Cap. de volaille	Munad Oeufs	Söödad Fourrage
I rühm üle 190 munatoodanguga . . .	987,64	27,48	575,12	90,90	207,12	1,14	86,40
% koostis	100	2,78	58,24	9,14	20,97	0,12	8,75
II rühm alla 190 munatoodanguga . . .	1794,91	40,52	1101,29	156,42	331,43	30,81	134,44
% koostis	100	2,26	61,36	8,71	18,46	1,72	7,49
Keskmiselt 1939	1353,13	33,37	813,39	120,24	263,41	14,57	103,15
% koostis	100	2,46	60,11	8,89	19,47	1,03	7,99
1938	1172,35	33,67	727,53	86,67	254,50	26,43	43,55
1937	1019,47	58,81	542,88	84,88	238,44	40,00	54,51
1936	1069,62	65,28	567,27	95,07	271,06	37,44	43,52
1935	857,68	—	480,81	80,86	221,04	24,35	50,62
11. a. keskmiselt	1012,71	—	—	—	—	—	—

mis ühe linnu kohta kujuneb siin kõrgemaks kui I rühmas. II rühmas tuleb kapitale linnu kohta ka seetõttu enam, et siia on koondunud rohkesti majapidamisi, kus on ehitatud uusi kanalaid moodsete seadistega, millised on läinud hinnalt võrdlemisi kalleiks. Aktivakapitali linnu kohta tuli vaatlusaastal kõigi kanapidamiste keskmiselt 17,14 kr. e. a. 12,06 kr. vastu, kusjuures vaatlusaasta kapitalidest moodustasid kr.: maakapital 0,46, ehitised 10,75, masinriistad 1,37, linnud 3,07 ning tagavarad 1,49.

Vastavalt kanapidamise intensiivsusele kujunes kõrgema munatoodanguga I rühmas kapitalide koormis vaatlusaastal linnu kohta 15,22 ja II rühmas — 19,46 kr. Vaadeldes kapitalide koormist linnu kohta üksikute kapitalide osatähtsuse järgi intensiivsuse rühmade seisukohalt selgub, et linnu kohta investeeritud maakapitali väärtus oli mõlemas rühmas peagu võrdne kõigi vaatlustalundite keskmisega, ehitus- ning riistkapitali oli I rühmas investeeritud 10,21 kr. väärtuses II rühmas 14,43 kr. vastu ja lindude ning tagavarade väärtus oli I rühmas 4,57 kr. ning II rühmas — 4,55 kr. Olgu vaid veel tähendatud, et I rühmas oli lindude väärtus kõrgem ja tagavarade väärtus väiksem kui II rühmas ning ümberpöörduvalt. Kõrgem lindude väärtus I rühmas on tingitud sellest, et siin peetakse kõrgema toodanguvõimega linde, mistõttu need on ka hinnatud kallimalt.

3. Kogusaak. Kanapidamise kogusaak *Rendement brut.* koosneb kanapidamissaaduste müügist saadud sissetulekuist, majapidamises ja väljaspool aineina tarvitatud saa-

duste väärtusest ning inventari väärtuse suurenemisest aasta lõpul. Kogusaak sõltub kanapidamise toodangust ja selle mihusest ning toodete realiseerimishinnast. Valdava osa kogusaagist moodustab munade kogusaak, mistõttu munatoodang ning selle hind on peamisi tegureid kogusaagi kujunemisel.

Vaatluskanapidamises on munatoodang, arvatud välja 1936. arveaasta, tõusnud järjekindlalt ühe munemisvõimelise kana kohta. Tõus on tingitud pidamis- ning söödaolude paranemisest, kuid väga suurel määral veel tõuaretustõöst. Eriti edukas oli munatoodangu tõus vaatluskanapidamises 1939. a., kus toodang majapidamiste keskmiselt munemisvõimelise kana kohta ulatus 188 munani e. a. 166 muna vastu, seega tõus 22 muna võrra ehk üle 13%. Vastavalt majapidamiste keskmisele toodangu tõusule kujunes munatoodang ka üksikuis rühmades kõrgemaks kui e. a. Nii ulatus toodang vaatlusaastal I rühmas 205 ja II rühmas — 169 munani e. a. 185 ja 144 muna vastu. Seega ületas vaatlusmajapidamiste 1939. a. keskmine toodang juba kõrguselt e. a. I rühma toodangu taseme, mis vaid kinnitab kanapidamise kõrget taset neis majapidamises. Vaadeldes toodangu kujunemist üksikmajapidamiste seisukohalt selgub, et 1939. a. oli kõrgeim munatoodang 69 kana keskmiselt 229 muna kana kohta, kuid ka paljudes muus majapidamises ületas toodang e. a. kõrgeima toodangu taseme, mis oli 27 kana keskmiselt 215 muna kana kohta.

Kuivõrd tähtis toodangu kujunemisele on müügihindade korraldamine, näitab praegune munatoodangu kõrgseis vaatlusmajapidamises.

Kanamunade müügihind on meil korraldatud alates 1933. a-st sellega, et sügis- ning talvekuul, mil munadest saadakse välisturul kõrgeimat hinda, arvatakse sellest müügitulust see osa kindlustusfondi, mis ületab munade korraldatud (kindlustatud) müügihinna ning sellest fondist makstakse kg munade müügihinna lisaks siis, kui see langeb alla kindlaksmääratud taset. 1939. vaatlusaastal määrati kindlustusfondi 300 000 kr. otse riigi poolt, et tõsta kanapidamise taset ka üleriigiliselt, kuna eelkäsitletud tootja enda arvel ei anna munahindade kindlustamine tõhusaid tulemusi küllaldase kiirusega.

Kanamunade hinnad 1. XI 38—1. XI 39 kr. kg.

Prix des oeufs (kr par kg).

	Tallinna noteering (Eksport)	
	1 kg eksportmune franko sortimispunkt	1 kg eksportmune franko sortimispunkt-kindlustatud hind
November	1,27	1,13
Detsamber	1,40	1,25
Jaanuar	1,25	1,25
Veebruar	1,25	1,25
Märts	0,90	0,99
Aprill	0,70	0,75
Mai	0,70	0,70
Juuni	0,70	0,70
Juuli	0,70	0,70
August	0,85	0,81
September	0,97	0,91
Oktoober	1,14	1,08
Keskmiselt — Moyenns	0,99	0,96

Kanamunade hinna liikumise jälgimisest nähtub, et 1939. vaatlusaastal tõusis kg eksportmunade aastakeskmine noteeringute hind franko sorteerimispunkt võrreldes e. a-ga 0,90 kr-lt 0,99 kr-le ning kindlustatud hind — 0,90 kr-lt 0,96 kr-le. Seega saadi vaatlusaastal munadest pisut paremat hinda. Noteeritud munahindade jälgimisel üksikute kuude järgi selgub, et munade välisturuhind on võimaldanud teatud kuul noteerida kg munade hinna isegi pisut üle kindlustatud hinnataseme, ning kuna neil kuul, mil noteeritud hind oli madalam kindlustatud hinnast, toimus väljamaks kindlustatud hinna alusel, ületas seetõttu tegelik aasta keskmine väljamaksuhind kg munade eest noteeringute keskmise, tõesust 1 kr-le. Seega olnuks võimalik saada 1939. a. neil kanapidajail, kellede kanade munatoodang püsis kõigil kuul ühtlasel tasemel, kg-eksportmunade eest 1 kr. Tegelikult oli võimalik saada

säärast hinda enamvähem küll vaatluskana-pidamisis, kus munatoodang kuude järgi oli kana kohta ühtlasem, kuid mitte üleriigiliselt. Üleriigiliselt ulatus aastane munatoodang kana kohta 1. XI 38 — 1. XI 39 ainult 112,8 munale ning sellest kogusest toodeti apr. kuni sept. lõpuni 73,5% ning ülejäänud 6 talvekuu jooksul — 26,5%. Kuna seega üleriigiliselt valdav osa toodangust saadi munahindade madalseisu ajal ning talvekuul, mil hinnad olid kõrged, ei olnud mune tarvilisel määral müüa, kujunes 1939. a. kaalutud keskmine kg-munade müügihind üleriigiliselt 0,87 kr., s. o. palju madalamaks kui võinuks saada ühtlase toodangu korral.

Arvestades ülaltoodut, peaks iga kanapida-ja püüdma toota mune enamvähem ühtlaselt aasta ringi, et saada munadest paremat hinda. Säärane tootmisviis oleks tähtis ka välisturgude võitmise ning varustamise mõttes, kuna välisturgude varustamisel ühtlase kogusega aasta ringi ei jäta see mõjustamata üldise hinnataseme kujunemist välis- kui ka siseturu osas. Siseturumunade hind sõltub ju suuresti väljaveost, sest mida suurem väljaveokogus ja kõrgem selle hind, seda kõrgem on munade hind ka siseturul.

Kuivõrd tähtis kanamunade kogutoodangu ja väljaveokoguste kujunemisel on munade müügihind, näitavad meile eelmiste aastate kogemused. 1937. a., mil aasta keskmine muna kg müügihind oli 0,87 kr., toodeti üleriigiliselt 146,4 milj. muna, millisest kogusest veeti välja 40,4 milj. muna ehk 27,6% kogutoodangust 2,62 milj. kr. väärtuses. Väljaveetud munade keskmine raskus oli 59,5 g. 1938. keskmine väljamaksuhind tõusis 92 s-le kg munade eest ning munade kogutoodang tõusis e. a. tasemelt 148,4 milj. munale. Sellest veeti välja 40,9 milj., s. o. 27,6% kogutoodangust, 2,75 milj. kr. väärtuses, kusjuures väljaveetava muna keskmiseks raskuseks oli 59,1 g. 1939. a. ulatus kg munade aasta keskmine väljamaksuhind ühtlase toodangu korral 1 kr-ni ning vastavalt sellele tõusis munade kogutoodang võrreldes e. a-ga 168,2 milj. munale ehk 13,3%, millest veeti välja 49,4 milj., s. o. 29,4% kogutoodangust, 2,97 milj. kr. väärtuses.

Munade kogutoodang võrreldes e. a-ga tõusis üleriigiliselt 1939. a. seega 19,8 milj. muna võrra ning aastane väljavedu — 8,6 milj. mu-

Kanapidamise kogusaak. — Rendement brut de l'élevage des poules.

	Kanapidamis-kapital—Capital actif de l'élev.		Kogusaak lüüdest — Rendement de volaille																			
	Aktivakapital kokku kr. Total kr	Sõlist lüüde vääratus Dont valeur de volaille kr	Müüdid tõulinde Vente de vol. de race				Müüdid tapalinde Vente pour gibier				Kodus toiduks tarvitatud — Pour aliment. propre				Kingitud Odeés gratuitement		Kokku Total					
			Vanu		Päevaseid poegi		Vanu Oiseaux		Poegi Poussins		Vanu		Poegi		Kokku kr	Tk. kr	Üldse dr. total	Tk. kr				
			Kokku kr	Tk. kr	Total kr	Par un kr	Kokku kr	Tk. kr	Kokku kr	Tk. kr	Kokku kr	Tk. kr	Kokku kr	Tk. kr								
I rühm (üle 190 munatood.)	987,64	207,12	66	—	1181,06	100,68	3,29	66,65	0,36	14,89	1,15	15,34	0,46	9,92	0,95	13,60	0,49	2,36	2,21	253,44	0,60	
II rühm (alla 190 munatood.)	1794,91	331,43	106	—	1863,92	187,96	2,68	408,45	0,54	30,57	0,72	10,91	0,56	17,79	0,94	9,58	0,49	2,60	1,39	617,86	0,68	
24 kanapid.	1353,13	263,41	84	—	1499,28	117,56	2,93	237,84	0,48	21,99	0,83	13,33	0,50	13,49	0,95	11,78	0,49	2,47	1,72	418,46	0,67	
Keskm. 1939	1172,36	254,50	88	—	1177,19	116,24	3,55	94,53	0,46	25,18	1,22	15,15	0,68	14,45	1,02	7,39	0,53	1,95	0,67	275,39	0,38	
1938	1019,47	234,44	84	—	1017,64	63,41	3,03	61,20	0,31	24,04	1,04	40,09	0,73	12,04	1,01	5,72	0,41	2,39	1,21	209,39	0,65	
1937	1069,62	271,06	88	—	937,74	60,68	2,54	25,72	0,36	29,51	1,08	22,60	0,57	9,46	0,99	6,33	0,45	0,82	0,80	154,67	0,33	
1936	857,68	221,04	72	—	661,59	25,62	2,24	11,37	0,39	20,97	0,99	12,72	0,50	10,57	1,00	6,13	0,49	2,37	1,26	89,80	0,30	
1935	1012,71	—	78	—	836,28	50,73	2,68	49,28	0,44	23,90	1,17	14,18	0,52	12,79	1,10	6,82	0,48	1,71	1,22	159,21	0,33	
11 a. keskmiselt	1012,71	—	78	—	836,28	50,73	2,68	49,28	0,44	23,90	1,17	14,18	0,52	12,79	1,10	6,82	0,48	1,71	1,22	159,21	0,33	
B. Linnu kohta.																						
I rühm	15,22	3,18	—	205	18,00	1,67	—	1,26	—	0,27	—	0,21	—	0,17	—	0,21	—	0,03	—	—	3,82	—
II rühm	19,46	2,93	—	169	15,03	1,26	—	2,40	—	0,27	—	0,13	—	0,15	—	0,13	—	0,03	—	—	4,37	—
Keskm. 1939	17,14	3,07	—	168	16,66	1,48	—	1,78	—	0,27	—	0,17	—	0,16	—	0,18	—	0,03	—	—	4,07	—
1938	12,08	2,34	—	166	12,48	1,20	—	0,64	—	0,30	—	0,13	—	0,19	—	0,10	—	0,03	—	—	2,59	—
1937	11,53	2,31	—	162	11,33	0,84	—	0,36	—	0,31	—	0,29	—	0,16	—	0,08	—	0,04	—	—	2,38	—
1936	11,72	2,39	—	155	10,15	0,82	—	0,21	—	0,29	—	0,21	—	0,13	—	0,09	—	0,01	—	—	1,76	—
1935	11,65	2,98	—	155	8,65	0,40	—	0,15	—	0,28	—	0,14	—	0,18	—	0,11	—	0,03	—	—	1,29	—
11 a. keskmiselt	13,89	—	—	150	10,75	0,66	—	0,43	—	0,32	—	0,17	—	0,19	—	0,10	—	0,03	—	—	1,90	—

(Tab. 2 — järg.)

	Kogusaak munadest — Rendement des oeufs										Muu kogusaak Autre rendement									
	Müüdid sugumuna race vendus		Müüdid tarvitamismuna Oeufs pour consomm. vendus		Kodus toiduks tarvitatud Oeufs consommés		Kingitud välja Odeés gratuitement		Kokku Total		Inventari ja söötainete faasmüük *)		Inventari üür kr Loger de l'élevage, kr		Linnusõnniku vääratus kr — Valeur de l'engr. rest, kr		Kokku muud siseselekud kr — Autres kr		Inventari vääruse suurendamine kr — Augmentation de valeur de l'élevage, kr	
	Kokku kr	Tk. smt	Total kr	Pöös smt	Kokku kr	Tk. smt	Kokku kr	Tk. smt	Üldse (gr. tot. kr)	Tk. smt	Inventari üür kr	Loger de l'élevage, kr	Linnusõnniku vääratus kr — Valeur de l'engr. rest, kr	Kokku muud siseselekud kr — Autres kr	Inventari vääruse suurendamine kr — Augmentation de valeur de l'élevage, kr					
A. Par une basse-cour.																				
I grupp (29 basse-cours avec rendem. moyen excédant 190 oeufs par poule et par an)	106,64	12	567,02	6	64,68	5	1,23	5	739,57	6	0,65	—	27,26	27,91	160,14					
II grupp (24 basse-cours avec rendem. moyen moins 190 oeufs par poule et par an)	166,98	17	799,56	8	57,95	5	1,76	5	1026,25	6	3,27	1,72	46,60	51,59	163,22					
Moyenne 1939	133,97	14	672,32	6	61,63	5	1,47	5	869,39	6	1,83	0,78	36,02	33,63	163,50					
1938	75,20	17	631,30	6	69,62	5	2,98	6	779,10	6	2,85	0,75	37,18	40,78	81,92					
1937	53,94	13	606,46	6	46,10	5	3,52	5	745,02	6	1,53	0,39	25,72	27,64	35,49					
1936	65,20	12	583,15	5	51,39	5	1,85	4	701,39	5,5	0,25	1,93	28,12	30,29	50,79					
1935	33,67	10	428,36	5	45,51	4	0,87	4	508,41	5	0,79	0,79	21,42	23,00	40,33					
Moyenne de 11 a.	54,90	13	472,48	11	51,74	5	1,59	6	580,71	6	2,91	0,64	26,45	30,00	66,36					
B. Par un oiseau																				
I grupp	1,74	—	8,33	—	1,25	—	0,02	—	11,34	—	0,01	—	0,45	0,46	2,33					
II grupp	1,33	—	6,88	—	0,62	—	0,04	—	8,37	—	0,02	—	0,41	0,48	1,31					
Moyenne 1939	1,55	—	7,67	—	0,97	—	0,03	—	10,23	—	0,02	—	0,43	0,47	1,90					
1938	0,83	—	6,50	—	1,20	—	0,04	—	8,57	—	0,01	—	0,45	0,47	0,85					
1937	0,94	—	6,31	—	0,77	—	0,05	—	8,07	—	0,02	—	0,31	0,34	0,54					
1936	0,88	—	5,48	—	0,92	—	0,04	—	7,30	—	0,01	—	0,36	0,39	0,70					
1935	0,57	—	6,20	—	0,50	—	0,01	—	6,58	—	0,01	—	0,02	0,28	0,31					
Moyenne de 11 a.	0,72	—	6,79	—	0,96	—	0,03	—	7,50	—	0,05	—	0,36	0,42	0,93					

1) Rendement des oeufs par poule. 2) Revente de l'inventaire et du fourrage kr.

na võrra ehk 21%. Säärane suur tõus munade kogutoodangu kui ka väljaveo alal on tingitud munade müügihinna tõusust, kuid kahtlemata veel suuremal määral munahindade kindlustamisest e. a., mis tagas vaatlusaasta suvel tootjatele teadmuse, et kg munade hind ei lange ka peatootmisperioodil, s. o. suvel, alla 0,70 kr. Uurides naabermaade kanakasvatuse kiire arengu ning munatoodangu suure tõusu põhjusi selgub, et ka neis on kõike seda saavutatud munahindade kindlustuse kaudu. Kahtlemata tõuseb ka meilgi kanakasvatus üleriigiliselt ning kogu munatoodang kiiresti õitsvale järjele, kui tootjatele kindlustatakse kg munade hind tasemele, mis kataks tootmiskulud.

Vaatlusmajapidamiste keskmiselt oli 1939. a. kogusaak 1490,28 kr. kanapidamise ehk 16,66 kr. linnu kohta, millest munade kogusaak oli 869,39 kr. ehk 58,3%, lindude müük — 418,46 kr. ehk 28,1%, muu kogusaak — 38,63 kr. ehk 2,6% ja lindude ning aasta lõpul tagavaras olevate munade väärtuse suurenemine — 163,80 kr. ehk 11,0%. Ohuline on märkida, et võrreldes e. a.-ga kogusaak kanapidamise kohta 1939. a. II rühma vaatlusmajapidamises kujunes suuremaks kui I rühmas, mis on tingitud II rühmas peetud lindude suuremast arvust. Kõrgema munatoodangu rühmas oli kogusaak linnu kohta 18,00 kr. e. a. 14,15 kr. vastu ning II rühmas tõusis see e. a. 10,53 kr-lt 15,03 kr-le. Üldiselt tõusis kogusaak linnu kohta vaatluskanapidamiste keskmiselt võrreldes e. a.-ga 4,18 kr. ehk 33,5%, mis oli tingitud toodangu tõusust, kuna vaatluskanapidamises jäi realiseerimishind munadel, arvatud välja sugumunad, püsima e. a. tasemele, kuid lindudel langes. Vaatluskanapidamiste kõrge kogusaak linnu kohta on tingitud kõrgest toodangust ning sugumaterjali, nagu tõulindude, päevaste poegade ning haudemunade müügist, millest saadi tunduvalt kõrgemat hinda kui said omist kanapidamissaadusist tavalised talundid. Kuna eelkäsitletud munahindade kindlustuse tõttu laiendati üleriigiliselt kanapidamist, oli vaatlusaastal nõudmine sugumaterjali järele elav. Võrdluseks tuleb veel tähendada, et üleriigiliselt, kus munatoodang kana kohta ulatus vaatlusaastal ainult 112,8 munale, ulatus kogusaak munadest kana kohta ainult 5,78 kr-le vaatluskanapidamiste keskmise 10,22 kr. vastu. Seega oli munade kogusaak

kana kohta üleriigilise toodangu korral I rühma munade kogusaagist 5,56 kr. ja II rühma kogusaagist — 3,08 kr. madalam.

Puhtrahaline sissetulek vaatlusmajapidamises oli keskmiselt 1197,01, kr. e. a. 958 kr. vastu, sellest tõulindude müük 355,40 kr. ehk 29,7%, tapalindude müük — 35,32 kr. ehk 2,9%, sugumunade müük — 133,97 kr. ehk 11,2% ja tarvitamismunade müük — 672,32 kr. ehk 56,2%. Üldiselt moodustas puhtrahaline sissetulek vaatluskanapidamiste kogusaagist, s. o. 1490,28 kr-st, 80,3%, kuna 6,1% kogusaagist koosneb kodus toidukstarvitatud ning kingitud linnupidamistoodete väärtusest ja 13,6% muust kogusaagist, nagu inventari ja söötainete taasmüügist, inventari üürist, linnusõnniku väärtusest ning inventari väärtuse suurenemisest aasta lõpul. Ositades muu kogusaagi linnu kohta selgub, et valdava osa sellest moodustab sõnniku väärtus, mis on arvestatud kanadele antud söödakoguse ja koosseisu alusel ja moodustab keskmiselt 43 s. linnu kohta ehk 6,1% söödaväärtusest. Inventari väärtuse suurenemine, mis toimus lindude kapitali ja tagavaras olevate munade arvel, ületas linnu kohta e. a. koguse, tõustes 0,85 kr-lt 1,90 kr-le. Puhtrahalist sissetulekut linnu kohta saadi vaatluskanapidamiste keskmiselt 12,92 kr. e. a. 9,60 kr. vastu, kuid I rühmas 13,48 kr. ning II rühmas — 12,27 kr. Ehkki nõudmine sugumaterjali järele oli elav, langes selle hind pisut vaatlusaastal võrreldes e. a.-ga. Tõulinnu müügihind langes vaatlusaastal e. a. 3,55 kr-lt 2,93 kr-le, kusjuures I rühmas oli linnuhind kallim, s. o. 3,29 kr. ning II rühmas — 2,68 kr. Päevaste tibude hind näitas siiski 2-s-st tõusu, maksudes 48 s. tk. Vastandina tibude hinna tõusule langes vaatlusaastal sugumunade tüki müügihind e. a. 17 s-lt 14 s-le, kuid müüginunadel jäi püsima 6 s-le ning kodus tarvitatud munadel — 5 s-le, s. o. e. a. tasele.

4. Käitiskulutus. Kanapidamise käitiskulutus hõlmab kõiki kanapidamisega seosesolevaid kulusid, milliseid on tehtud kogusaagi saavutamiseks, arvestamata kapitali protsendinõudlust. Käitiskulutus keskmiselt kanapidamise kohta oli vaatlusaastal 1057,92 kr., sellest sugumaterjali, nagu lindude ja haudemunade juurdeost, 30,42 kr. ehk 2,9%, söödakulud — 615,36 kr. ehk 58,2%,

Kanapidamise käitiskulutus ja puhtsaak (kr.) — *Frais d'exploitation de l'élevage des poules et rendement net (kr.)*

3	Kokku käitiskulutus <i>Total</i>	S e l l e s t — D o n t										Puhtsaak <i>Rendement net</i>				
		Juurdeostud <i>Achats</i>		Söödakulu <i>Frais d'affouragement</i>	Töökulu <i>Coût du travail</i>	Inventari väärtuse vähenemine — <i>Diférence</i> <i>de la valeur de l'inventar</i>	Pakkimis- ja veo- kulu — <i>Emballage</i> et transport	Muu kulu — <i>Autres frais</i>					Kokku muud kulud <i>Total</i>	Kokku puhtsaak <i>Total</i>	% aktiivkap. (kaant.) — % au <i>cap. actif (pond.)</i>	% aktiivkap. (arim.) — % au <i>capital actif</i>
		Linde <i>Oiseaux</i>	Sugumune <i>Oufs de race</i>					Käte ja valgustus <i>Chauff. et éclair.</i>	Maksud, kindlustus- sed — <i>Impôts, assu-</i> <i>rances</i>	Arstimid <i>Médeciments</i>	Aluspõik — <i>Faible</i>					
A. Kanapidamise kohta.																
I rühm (üle 190 muna- toodanguga)	819,24	18,01	6,29	483,94	203,62	39,99	0,36	21,07	23,34	1,06	10,56	62,39	301,82	36,04	40,78	
II rühm (alla 190 muna- toodanguga)	1 346,32	31,21	6,60	774,16	349,84	67,40	30,00	26,21	38,67	2,81	18,52	117,11	517,60	28,84	28,48	
Keskmiselt 1939	1 057,92	23,99	6,43	615,36	272,57	52,40	17,47	23,40	30,28	1,85	14,17	87,17	432,36	31,95	35,21	
1938	974,43	10,08	3,30	590,33	244,42	56,39	8,13	22,96	22,21	1,23	10,03	63,90	202,76	17,30	18,51	
1937	738,90	3,21	1,33	443,91	181,75	52,26	11,31	13,64	18,69	0,59	7,37	56,50	273,68	27,33	25,22	
1936	681,31	5,00	3,48	385,42	151,67	70,59	3,37	13,32	13,64	0,21	9,61	45,15	276,83	26,79	22,66	
1935	486,39	6,00	2,46	273,34	103,08	67,72	3,49	8,67	14,46	0,43	6,14	33,19	175,20	20,48	19,19	
11 a. keskmiselt	689,05	7,34	3,37	389,13	149,28	77,96	6,29	13,05	15,78	0,95	6,80	42,87	166,33	16,42	15,13	
B. Linnu kohta.																
<i>Par un oiseau.</i>																
I groupe	12,62	0,21	0,15	7,44	3,25	0,64	0,10	0,29	0,36	0,01	0,17	0,93	5,38	—	—	
II groupe	11,66	0,19	0,07	6,52	3,21	0,72	0,19	0,25	0,34	0,02	0,15	0,95	3,37	—	—	
Moyenne 1939	12,19	0,20	0,11	7,03	3,23	0,68	0,14	0,28	0,35	0,01	0,16	0,94	4,47	—	—	
1938	10,74	0,09	0,06	6,41	2,74	0,72	0,08	0,27	0,24	0,01	0,12	0,72	1,74	—	—	
1937	8,77	0,05	0,03	5,05	2,33	0,70	0,11	0,18	0,22	0,01	0,09	0,61	2,56	—	—	
1936	7,87	0,08	0,04	4,45	1,92	0,86	0,04	0,14	0,22	0,01	0,11	0,52	2,28	—	—	
1935	6,66	0,10	0,05	3,68	1,42	0,94	0,05	0,14	0,19	0,01	0,08	0,47	1,99	—	—	
Moyenne de 11 a.	9,01	0,10	0,05	5,15	2,02	1,18	0,08	0,18	0,20	0,01	0,09	0,59	1,74	—	—	

töökulu juhatamistasuga — 272,57 kr. ehk 25,8%, inventari väärtuse vähenemine aasta lõpuks — 52,40 kr. ehk 4,9% ja muud kulud, nagu pakkimis-, veo-, kütte- ja valgustuskulud, maksud, arstimid ning aluspõhukulud, 87,17 kr. ehk 8,2%. Käitiskulud linnu kohta olid vaatluskapidamiste keskmiselt 12,19 kr., või vastavalt linnupidamise intensiivsusele I rühmas 12,62 kr. ja II — 11,66 kr. Võrreldes e. a.-ga on kulud linnu kohta suurenenud majapidamiste keskmiselt 1,45 kr. ehk 13,5% ning I rühmas 1,17 ja II rühmas 1,74 kr. Kulude suurenemine on tingitud peamiselt tööpalkade kallinemisest ja söödakulude tõusust.

Söödakulu linnu kohta oli 7,03 kr., I rühmas 7,44 kr. ja II rühmas — 6,52 kr. Võrreldes e. a.-ga on söödakulud tõusnud 0,62 kr. ehk 9,7%, I rühmas 0,48 kr. ehk 6,9%, II rühmas — 0,77 kr. ehk 13,4%. Säärane tõus söödakulude osas on tingitud söötade enamtarvitusest. Eriti suur söödakulude tõus esines II rühmas, mis on ka arusaadav, kuna ühenduses toodangu tõusuga suurenes mainitud rühmas ka söötainete tarvitus koguslikult. Nagu tab. 4 nähtub, on keskmiselt linnu kohta tar-

vitatud 55,00 sü e. a. 48,65 sü vastu, seega tõus 13,1%, I rühmas 58,04 sü, e. a. — 50,95 sü, tõus 13,9% ja II rühmas 51,31 sü, e. a. — 45,95 sü, tõus 11,7%. Söötade koostises on suurenenud jõusöötade, piima ja kartuli, osatähtsus, ka on söödakoostises tunduv erinevus toodangurühmade järgi. Vaatlusaastal söödeti linnule kogu söödatarvitusest tera- ja kaunvilja 25,02 sü ehk 45,5%, muid jõusööte (kliid, sojatangud ja lihajahu) 15,69 sü ehk 28,5%, piimasaadusi 4,50 sü ehk 8,2%, kartulit ja juurvilja 6,70 sü ehk 12,2% ja haljas- ja koresöötta 3,09 sü ehk 5,6%. Arvates muud jõusöötad juurdes katera- ja kaunviljale, söödeti jõusööti vaatluskapidamiste keskmiselt 40,71 sü ehk 74,0%, kusjuures jõusööda väärtus oli 5,61 kr. ehk 79,3% kogu söödakulust. Kõrgema toodanguga rühmas oli söötmine tugevam, kogu söödatarvitus linnu kohta oli 58,04 sü, sellest jõusööt 43,26 sü ehk 74,5%, II rühmas oli kogu söödatarvitus linnu kohta 51,31 sü, sellest jõusöötta 37,63 sü ehk 73,3%. Kõrgema toodanguga rühmas sai lind 5,62 sü jõusöötta enam ja 1,30 sü kartuleid ning kore- ja haljassöötta vähem. Vastavalt söödatarvituse suurenemisele, selle koosseisu muutusele ja üksi-

Tarvitatud söötainete kogus ja väärtus. — *Quantité et valeur des produits employés pour affouragement des poules.*

4	Kanapidamise kohta <i>Par une basse-cour</i>						Linnu kohta <i>Par un oiseau</i>						
	I rühm		II rühm		Keskmiselt		I rühm		II rühm		Keskmiselt		
	kg	kr	kg	kr	kg	kr	kg	kr	kg	kr	kg	kr	
Teraj- ja kaunviljad ¹⁾ — <i>Céréales et légumineuses</i>	1687	229,97	2720	379,94	2155	297,34	26,04	3,51	23,79	3,30	25,02	3,43	
Nisu — <i>Froment</i>	197	26,62	401	65,42	289	44,19	2,05	0,31	2,64	0,41	2,32	0,36	
Oder (jahu, tangud) — <i>Orges</i>	514	70,38	617	77,13	563	73,44	8,21	1,12	6,08	0,80	7,25	0,98	
Kaer, segavili, kaunvili — <i>Avoine, cult. mixte</i>	1170	131,97	2153	287,39	1615	179,71	18,97	2,08	18,71	2,09	18,65	2,09	
Muud jõusöödad ²⁾ — <i>Autres fourrages concentrés</i>	1169	165,29	1754	248,74	1434	203,08	17,21	2,45	13,84	1,86	15,69	2,18	
Kliid, sojatangud — <i>Sons et gruaux de soya</i>	908	122,04	1535	209,70	1191	161,73	13,53	1,82	11,84	1,49	12,67	1,67	
Lih- ja kala (toores) — <i>Vivande et poisson</i>	110	4,41	148	6,52	131	5,37	1,60	0,22	2,03	0,10	1,35	0,08	
Lih- ja kalajahu (kuiv) — <i>Farine de viande et poisson</i>	114	23,07	116	18,95	115	21,21	1,61	0,32	0,74	0,18	1,21	0,23	
Muud — <i>Autres</i>	94	15,77	89	13,57	69	14,77	1,54	0,25	0,44	0,14	1,04	0,20	
Piim ¹⁾ — <i>Lait</i>	305	24,04	320	34,29	312	28,68	5,59	0,46	3,18	0,31	4,50	0,39	
Täispiim — <i>Lait naturel</i>	10	0,70	100	7,34	50	3,71	0,15	0,01	0,69	0,05	0,38	0,03	
Kooritud piim — <i>Lait écramé</i>	1658	23,34	1676	26,95	1666	24,97	31,11	0,45	16,95	0,26	24,71	0,36	
Kartul ja juurvili ¹⁾ — <i>Pommes de terre et légumes</i>	442	47,43	711	81,46	564	62,33	6,74	0,73	6,64	0,75	6,70	0,73	
Kartul — <i>Pommes de terre</i>	1495	38,26	2632	68,45	2010	51,98	22,58	0,57	22,75	0,59	22,66	0,58	
Juurvili — <i>Légumes</i>	598	9,17	961	13,01	782	10,90	10,34	0,16	12,32	0,16	11,24	0,15	
Haljas- ja kõrsasööt ¹⁾ — <i>Herbes, fourrages secs</i>	140	8,59	397	17,75	256	12,74	2,46	0,16	3,86	0,29	3,09	0,18	
Kõrsasööt — <i>Fourrages secs</i>	25	0,79	99	1,68	59	1,18	0,43	0,02	0,67	0,02	0,64	0,02	
Haljassööt — <i>Herbes</i>	108	1,21	181	2,08	118	1,59	1,55	0,02	0,80	0,01	1,12	0,02	
Karjamaa ¹⁾ — <i>Pâturage</i>	121	6,59	388	14,06	218	9,97	2,13	0,12	3,47	0,17	2,74	0,14	
Muud söödad ¹⁾ — <i>Autres</i>	—	9,82	—	11,98	—	10,69	—	0,13	—	0,10	—	0,12	
Mineraalsööt — <i>Fourrage minéral</i>	148	9,82	185	11,98	162	10,69	2,00	0,13	1,50	0,10	1,77	0,12	
Kokku kõik söödad ¹⁾ — <i>Total pour tous les produits</i>	1939	2743	483,94	5902	774,16	4721	615,36	53,04	7,44	51,31	6,52	55,00	7,03
1938	4544	639,08	4221	546,13	4395	596,33	50,95	6,66	45,95	5,76	45,05	6,41	
1937	4470	643,22	2778	315,05	3713	443,91	47	5,63	39	4,33	44	5,05	
1936	5228	640,33	2480	238,86	3791	385,42	45	4,60	43	4,31	44	4,45	
1935	3995	342,99	2614	208,50	3279	273,34	49	4,12	42	3,28	45	3,68	
11 a. keskmiselt	3861	440,84	3165	335,24	3517	389,13	51	5,63	51	4,63	54	5,15	

kute söötainete hinnale maksus vaatlusaastal majapidamiste keskmiselt kogu sööda sü 12,3 s. e. a. 13,2 s. vastu. Seega langes sü-hind vaatlusaastal 0,4 s., mis oli seoses koduste jõusöödate hinna langusega, mille kutsus esile rahuldav viljasaak söötteraviljade osas 1938. a. suvel.

Teise suurema osatähtsusega kuluposti käitiskulutuses moodustavad töökulud, millised tõusid vaatlusaastal kanapidamiste keskmiselt linnu kohta e. a. 2,74 kr-lt 3,23 kr-le ehk 17,9%. Töökulude hulka kuuluvad inim- kui ka hobusetöökulu, kuid viimase osatähtsus on väga väike. Nii moodustas hobusetöökulu arveaastal kogutöökulust linnu kohta ainult 2 s. Kuna inimitöökulu osas nõuab kanapidamine ettevõtjalt peale tavalise kehalise töö veel erilist hoolt ja tähelepanu, on töökulude hulgas arvestatud peale kehalise töötasu ka juhata-

mise lisatasu. Juhatamise lisatasu suuruse määramise aluseks oli ühelt poolt kassaläbikäigu ja teisalt kanapidamisse investeeritud kapitalide suurus. Töökulu linnu kohta võrreldes e. a.-ga tõusis vaatlusaastal 17,9%, kuid see on tõusnud pidevalt juba varemast aastast alates. Võrdluseks võib tähendada, et töökulude suurus linnu kohta 1935. a. oli ainult 1,42 kr. ja 11 a. keskmiselt — 2,02 kr. Seega tõusid töökulud vaatlusaastal võrreldes 1935. a.-ga 127,5% ja 11 a. keskmisega — 59,9%. Säärane suur tõus on tingitud tööõudluse suurenemisest, kuid suurel määral ka tööpalkade kallinemisest ning juhatamise lisatasu tõusust, kuna kassaläbikäigud kanapidamises on tegevuse laiendamise tõttu suurenenud tugevasti. Tööõudluse suurenemine linnu kohta on ka arusaadav, sest suurem osa vaatluskanapidamisi on tegevad sugumater-

¹⁾ Kokkuvõtteis kg asemel sü, üksikainel kg.

jalide, nagu vanemate tõulindude ja tibude tootmisega ning seda aasta-aastalt järjest suuremal määral, mis nõuab rohkesti tööd.

Inventari väärtuse vähenemine, s. o. lindude, ehitiste ja masinriistade amortisatsioon, linnu kohta oli 68 s., sellest lindude amortisatsioon 3 s. ja ehitiste ning masinriistade oma — 65 s. Arvutades amortisatsiooni-% vastavast kapitalist langes lindude amortisatsiooni ja riisiko protsent vaatlusaastal e. a. 4%-lt 0,7%-le, kuid ehitiste ning masinriistade amortisatsioon tõusis 5,0%-lt 5,4%-le. Lindude suuremist oli vaatlusaastal seega võrdlemisi vähe.

Muud kulud, nagu pakkimismaterjali- ja veokulud, juhuslikult makstud inventari üür, küte, valgustus, maksud, kindlustus, arstimid ning aluspõhukulud, tõusid linnu kohta e. a. 72 s-lt 94 s-le ehk 30,6%. Muude kulude tõus oli tingitud peamiselt maksude ning kindlustuste tõusust, kuid ka pakkematerjali- ja aluspõhukulude suurenemisest.

5. Tootmiskulud. Tootmiskulude all mõistame kõiki kulusid ühes kapitali %-nõudlusega, milliseid on tehtud kogusaagi saavutamiseks. Vaatlusaastal maksus kogusaagi tootmine linnu kohta kanapidamiste keskmiselt 13,07 kr. e. a. 11,46 kr. vastu, tõus seega 14,0%. Vastavalt saagi rühmadele tõusis tootmiskulu I rühmas e. a. 12,19 kr-lt 13,42 kr-le ning II rühmas — 10,62 kr-lt 12,64 kr-le. Lahutades tootmiskuludest lindude ning muu kogusaagi ja inventari väärtuse suurenemise lindude osas, vastavalt munade ja kõige muu kogusaagi vahekorrale, saame munade tootmiskulud linnu kohta. Vaatlustalundite keskmiselt, kus munatoodang linnu kohta ulatus 188 munale, maksus munade tootmine 8,09 kr. e. a. 7,92 kr. vastu, kg munade tootmine — 73,1 s. ning muna tk. — 4,30 s. Võrdluseks võib tähendada, et e. a. maksus kg munade tootmine vaatluskanapidamiste keskmiselt 81,1 s. ja muna tk. tootmine — 4,77 s. Seega langes 1939. a. vaatluskanapidamiste keskmiselt kg munade kui ka muna tk. tootmiskulu, mis on tingitud suurest toodangu tõusust. Kõrgemas munatoodangu rühmas tuli munade tootmine saagiühikule pisut odavam, maksudes linnu kohta 8,50 kr., kuid kg munade ning tüki kohta — 70,5 ja 4,15 s. Ka II rühmas ei tulnud tootmine palju kallim, kuna munatoodang oli ka siin kõrge, ulatudes 169-le; siin maksus

kogu munasaagi tootmine 7,56 kr., kg munade tootmine — 76,1 ja muna tüki tootmine 4,47 s.

Kuna vaatlusmajapidamised on meie parimaid ning intensiivsemaid kanapidamisi, kus aasta keskmine munatoodang kana kohta ületas talundite üleriigilise toodangu taseme 75 muna võrra, on ka arusaadav, miks siin tootmiskulu munade saagiühikule tuli odav. Munade tootmiskulu kg ja tk. kohta aitas siin vähendada ka sugulindude kasvatamine müügiks, kelledest saadi tootmist tasuvat hinda. Üleriigilise toodangu juures, kus kanalit saadi 1938/39. a. ainult 112,8 muna, tuli munade saagiühiku tootmine palju kallim.

6. Puhtsaak. Kogusaagi ja käitiskulude Rendement net. vahe, s. o. puhtsaak, näitab, kui palju kanapidajaile on jäänud kanapidamise investeeritud aktivakapitalide tasuks, kui on kaetud kõik kulud peale kapitalide %-nõudluse kulude, millised on tehtud kogusaagi saavutamiseks.

1939. a. saavutati puhtsaaki vaatlusmajapidamiste keskmiselt kanapidamise kohta 432,36 kr. ja linnu kohta — 4,47 kr., mis tasus kanapidamise mahutatud kapitali 31,95%-ga. Kõrgema toodanguga rühmas oli puhtsaak kanapidamise kohta 361,82 kr. ehk vastavalt linnule 5,38 kr. ning tasuvus 36,64%; II rühmas ulatus puhtsaak majapidamise kohta 517,60 kr-le ning 3,37 kr. linnu kohta, kusjuures tasuvus oli 28,84%.

Võrreldes e. a.-ga on puhtsaak vaatluskanapidamisis linnu kohta tõusnud 2,73 kr., I rühmas — 2,68 kr. ja II rühmas — 2,76 kr. Üldse saavutati vaatlusaastal puhtsaaki linnu kohta enam kui kunagi varem viimase 11 a. jooksul, samuti ületas kanakasvatuse tasuvuslikult, arvatud %-des aktivakapitalist, kõik eelmiste aastate tulemused. Paremate tulemuste põhjustajaks kanapidamisis oli linnukasvatuse üldine kõrge tase kõigis vaatlusmajapidamisis. Varemail aastail loeti kanapidamise taset II rühma kuuluvais majapidamisis küll palju kõrgemaks kui tavalisis talundis, kuid tunduvalt madalamaks I rühma kanapidamiste omast, kuid nüüd on see olukord vaatlusaasta saavutiste tõttu palju muutunud. Saavutatud tulemused II rühma vaatluskanapidamisis on head, munatoodang ning tasuvus kõrge, samuti ulatuslikult ka sugumaterjalide tootmine müügiks ning levitamine, mis omakorda aitas tõsta selle rühma tasuvuslikke tu-

lemusi säärases ulatuses, et puhtsaak — ülejääk suutis katta juba ühe aasta jooksul ligi $\frac{1}{8}$ kogu investeeritud kapitalist.

Üksikute majapidamiste järgi ei jäänud ainult 4 talundis ehk 7,5% vaatluskanapidamisis kapitalide tasuvuseks midagi üle ning neis lõppes vaatlusaasta tegevus puudujäägiga, s. o. negatiivse tasuvusega. Samuti esines üksikuid kanapidamisi erakordse kõrge tasuvusega. Ebataasuvust põhjustasid mitmed asjaolud, nagu korratu hoolitsus, ebaotstarbekas ning kallid sööt, suured investeerimised jne.

7. Tulu. Kanapidamine otstarbeka korra-
Revenu. rastuse juures võib kujuneda meie suuremais talundis teiste tootmisalade kõrvalharuks, kuid väiksemis talundis isegi tähtsaks tootmisalaks, mis olevat töötajad aitaks rakendada ühtlasemalt aasta ringi. Kuna praegu eriti väiketalundis ei ole töötajad küllaldaselt rakendatud, aitaks neis kanapidamine, mis nõuab aasta ringi ühtlaselt töötajad, kasutada seda paremini, andes perekonnaliikmetele tööd ning tegevust, mille tulemuseks oleks tulude tõus töötaja kohta.

Tulu kanapidamisest vaatlusmajapidamisis 1938/39.
Revenu de l'élevage des poules 1938/39.

õ	Tulu <i>Revenu</i>		Tulu, kui karjamaa- sööt ei ole arvestatud kuluna <i>Revenu sans frais de fourrage de pâturage</i>	
	Kanapidamise kohta kr <i>Par une basse-cour</i>	Linnukohta kr <i>Par 1 oiseau</i>	Kanapidamise kohta kr <i>Par une basse-cour</i>	Linnukohta kr <i>Par 1 oiseau</i>
I rühm . . .	570,44	8,88	577,08	8,75
II rühm . . .	887,44	8,68	881,60	6,75
Keskmiselt 1939	704,93	7,70	714,90	7,84
<i>Moyenne</i> 1938	447,18	4,48	454,17	4,57
1937	460,33	4,39	476,82	5,11
1936	427,50	4,20	435,39	4,31
1935	273,28	3,41	287,50	3,55
11 a. keskmiselt	315,61	3,76	332,78	4,03

Kanapidamine ei ole seega valdavas enamuses eriliseks kapitalide mahutamispaiagaks, vaid oleva töötajad-, ruumide ning masinriistade paremaks ning otstarbekamaks kasutamise abinõuks. Seetõttu ei ole õige kanapidamise tasuvust jälgida ainult kapitalitasuvuse, s. o. puhtsaagi, vaid tulu seisukohalt, mis on

kujunemas eriti väiketalundis kanapidamise kasulikkuse tähtsaimaks mõõdupuuks.

Andmed näitavad, et tulu, mis koosneb kapitali- ja töötulust, oli 1939. a. vaatluskanapidamiste keskmiselt 704,93 kr. e. a. 447,18 kr. vastu ja linnu kohta — 7,70 kr. Kõrgema toodanguga rühmas tõusis tulu kanapidamiste keskmiselt e. a. 533,88 kr-lt 570,44 kr-le ja linnu kohta — 5,50 kr-lt 8,63 kr-le; II rühmas oli tulu suurus 867,44 kr. ja linnu kohta — 6,58 kr.

Tulu kujunemisest kanapidamises, kus see ei ole eritöötajad nõudvaks taluharuks, annavad ülevaate aastate järgi tabel 5. andmed. Tegelikult kujuneb ettevõtja tulu kanapidamisest veelgi suuremaks, kui arvestada, et söötade hulgas arvestatud karjamaa söödaku ei ole suure osa kanapidajate juures öieti mingisugune kulu, kuna kanad otsivad ise mahapudenenu teri ja söövad rohtu, mis muudu jäänuks kasutamata. Muidugi tulevad aga siis jätta arvestamata need väikesed kahjud, milliseid kanad võivad tekitada vabalt liikudes.

8. Kokkuvõte. Kanakasvatuseks ning selle
Résumé. arendamiseks on meil olemas kõik looduslikud eeldused ning agrarpoliitiliste korralduste kaudu on parandatud ka majanduslike tingimusi, millised võivad mõjuda edasisele kanapidamise arengule soodsalt. Majanduslike tingimuste parandamiseks on astutud samme munakaubanduse korraldamise, munahindade kindlustamise ning uute otstarbekate kanalate premeerimise jne. kaudu. Kanapidamise arenguks tähtsaim kõigist eeldustest on siiski munahindade korraldamine säärastel, et tootjail oleks võimalik kanapidamise saadusi müügi teel realiseerides saada hinda, mis suudaks katta tootmisega seoses olevad kulud.

Ehkki praegune aeg on erakorraline ning eksportimise võimaluste poolest ka linnupidamissaadusile raske, võib siiski loota, et ka k. a. suudetakse hoida kanapidamissaadusile lahiti juba sissetöötatud välisturud ja võita uusi juurde ning riigi kaasabil kindlustada munade müügihinda tootmiskulude taseme piires, mis võimaldaks kanapidajail linnupidamise arendamist ning munade tootmist senisest ulatuslikumalt.

KÜLVISTE KAUBANDUS, TURG JA HINNAD. SEED-MARKET AND PRICES.

Mag. agr. A. Ratt.

Üldiselt. Külviseemnete kaubanduse alal tegeleb meil viimaste aastate andmeil ca 700 äri ja isikut. Neist on ca 5% puhtseemneärisid, milliste peamiseks äritegevusalaks on seemnekaubandus. Umbes 45—50% on mitmesugused majandus- ja tarvitajateühistud ning ülejäänud era-kaupmehed. Puhtseemneäridest on ülemaailse tegevusega Eesti Seemnevilja Ühisus, milline kaupleb kõigi nõutavate külviseemnelikidega. Teiste puhtkülviseemneäride kaubandus piirdub peamiselt kõögiviljataimedele, söötjuurvilja- ja vähem ka heinakülvistega. Tarvitajate- ja majandusühistud kauplevad enamasti teravilja-, punase ristiku, timuti-, söötjuurvilja- ja kõögitaime külvistega, kuna erakaupmeeste kaubandus piirdub valdavas osas vaid kõögiviljataimede ja söötjuurviljakülviste ning väiksemal määral ka punase ristiku külvisega. Umbes 50% kõigist seemnekauplusist turustab vaid aed- ja juurviljakülviseid, milliste läbimüük ei ulatu üle 50 kg. aastas.

Kogu meil tarvitatavaist külviseist läheb turule turukaubana: teraviljadel normaalsaagiaastal ca 3%, ristikulid normaalsaagiaastail 5—8%, erakorralisil kuni 40% ning kõrsheinatel, söötjuurvilja- ja kõögiviljataimedel 80—100%, vastavalt oma seemnesaagile. Teraviljade külviseid turustavad peamiselt majandus- ja tarvitajateühistud ning Eesti Seemnevilja Ühisus. Ristikukülviseist turustab normaalnõudmisega aastail Eesti Seemnevilja Ühisus suurema osa, väiksema — majandus- ja tarvitajateühistud. Erakorralisil aastail, mil punase ristiku omasaak ebaõnnestub kohati või üleriigiliselt, omavad majandus- ja tarvitajateühistud enamasti valitsevat kaalu ristikukaubanduses, kuna väiksem osa läheb turule Eesti Seemnevilja Ühisuse ja üksikute erakaupmeeste kaudu. Kõrsheinakülviseist vaid timut läheb osalt otseselt majandus- ja tarvitajateühistute kaudu müügiliselt tarbijale, kõigi teiste kõrsheinte, samuti ka kõigi söötjuurviljade, külviste kaubandus toimub ca 90% ulatuses Eesti Seemnevilja Ühisuse kaudu, sest

viimane on ise suurel määral nende tootja ja omab neile külviseile ka sisseveo ainuõiguse. E. S. Ühisus on nende külviste hulgi- kui ka jaemüüjaks. Kõögiviljataimedele külviseist läheb turule Eesti Seemnevilja Ühisuse kaudu umbes 60%, sest viimane on nende külviseemnete kodumaa suurim tootja ja omab praegu reale külviseemnele ka sisseveo ainuõiguse. Nii võib kinnitada, et aastail, mil põllupidajate endi teravilja- ja ristikute seemnesaak on rahuldav ning ostutarve neile külviseemnele väike, omab Eesti Seemnevilja Ühisus meie seemnekaubanduses valitsevat kohta, olles umbes $\frac{2}{3}$ kogu meie turuvabade külviste vahendajaks hulgi- kui ka jaemüüjana. Üksi jaemüüjana otse tarbijale on E. S. Ühisuse osa väiksem, kuna suurem osa turustavad muud ärid ja isikud.

Milliseks kujuneb külviseemnete kaubandus ja turg tänavul, selleks vaatleme külviste üksikuid rühmi eraldi.

Teravilja- ja kaunvilja-külviseid. Teravilja seemnesaak osutus 1939. a. rahuldavaks. Seepärast varustub valdav osa põllupidajaid tänavul

ise omakasvatatud teraviljakülviseiga. Ostjainena tulevad arvesse peamiselt vaid põllupidajad, kes tahavad soetada endile uut teraviljasorti olgu esmakordselt või vana asendamiseks. Üksikud põllupidajad Kagu-Eestis ja Saaremaal, kus saagid olid kohati kehva võitu, võivad tulla arvesse ka tavalise teraviljaseemne ostjainena külviks. Kuid üldiselt ei või teraviljakülviste turuvabakogus tänavul tõusta palju üle 20% meil tarvitatavast 900 000 kv. teraviljakülviste kogusest.

Kaunviljakülviste tarbe oleme viimasel aastail katnud omatoodanguga. Kuna pika kesksuve põua mõjul kaunviljade seemnesaak 1939. a. kannatas tunduvalt ja hävinud põldheina osutub vajalikuks asendada muude liblikõieliste söötadega, on näha tänavul ette tavalisest suuremat nõudmist söödakaunviljade, viki ja söödaheerne ning külviste järele. Arvestades, et viki- ja pelusikülviseid

ülejääke on tänavu näha ette vaid P.-Eestis, peamiselt Virumaal, ja suurem osa Eestist esineb nõudjana, on karta, et nende puudujääk kujuneb õige tunduvaks, pealegi, kuna ka välismaalt ei ole lootusi neid saada. Toitkaunviljakülviste tarbes ei teki tõenäoliselt puudujääke.

Puhtasordiste tera- ja kaunviljakülviste hinnad s. kg.

Pulse and Grain-seed Prices, in Kr. per Kg.

	1940			
	1939	1938	1937	1936
	100	100	100	100
Rukis, sangaslo järelk.	20	100	20	20
Talinisu, luunja	28	100	28	28
Talinisu, kuusiku	28	100	28	30
Suvinisu, diamant	26	100	26	28
Suvinisu, kitchener	26	100	26	28
Oder, jõgeva 453	20	85	24	26
Oder, kuld	20	90	22	24-26
Oder, luunja 4-tal.	20	90	22	—
Kaer, kehra saagirikas	18	100	18	20-22
Kaer, kehra varane	18	100	18	20-22
Kaer, kullavihm	18	100	18	—
Kaer, vöit	16	100	16	20
Söögiherne, jõgeva roh.	50	110-125	40-45	50
Söögiherne, konkordia	50	125	40	45

Kodumaiste teraviljakülviste mihus on tänavu üldiselt õige hea. Nõrga idanevusega partiisid tuleb ette vähe. Ainult poolitatud seemneid võib mõnes partiis esineda tavalisest rohkem, eriti odral ja rukkil, mis on peksuaegse põua tulemus.

Puhtasordiste teraviljakülviste hinnad siseturul tänavu võrreldes 1939. a. ei ole tõusnud, olles odral koguni langenud 10—15%. Kaunviljakülviste hinnad on tõusnud õige tunduvalt. Söögiherne puhtasordised külvised on tõusnud kuni 25%. Söötherne- ja vikkikülviste hinnatõus on suurem.

Ristikükülvised. Clover-seed.

Varemail aastail on meil sageli tulnud puudu punase ristiku külviseist, mil on imporditud kuni 40% tarvitusest. Viimaseil aastail, oma seemnekasvatuse laienedes ning seemnesaakide ja mihuse paranedes, on sisseveotarve vähenenud. Nii veeti eelmise viimase 4 aasta jooksul sisse punase ristiku külvist vaid kahel aastal, kusjuures sissevedu oli ühel aastal umbes 0,3% ja teisel ca 2,3% kogu punase ristiku külvise tarvitusest. Et punase ristiku seem-

neheina pind viimaseil aastail laienes ja seemnekasvatuse oskus näis samuti tõusvat, on sisseveo tagasiminekus nähtud kindlat tunnust selleks, et meie jõuame punase ristiku külvise tootmises omatarbe rahuldamiseni. Kuid 1939. a. oma erakorralise talvega tõi siin teatavaid pettumusi, näidates ühtlasi omariikluse kestel esmakordselt, kui võrd tähtsaks on meie oludes punase ristiku tüübi- ja sordining talvitumisküsimused üldse. Seniste kogemuste varal arvas meie punase ristiku seemne kasvataja, et seemnesaak sõltub peamiselt suvisest õitsemis- ja seemne valmimis- ning koristamisaegselt ilmastikust. Nüüd selgub, et sama kriitiline järk ristikutaimete seemnekasvatusele on ka tema ületalvitumine. Erakorraliselt halva punase ristiku ületalvitumise ja kestva suvisel põua mõjul vähenes seemneheina pind 1939. a. võrreldes 1938. a-ga 58,8%, kuna kogu punase ristiku ja timuti seguseemneheina pind oli 1939. a. põllumajandusloenduse andmeil kõigest 3939 ha. Kuna põud teataval määral mõjustas ka seemnesaaki, mis riigi keskmiselt kujunes 159 kg ha-lt, oli 1939. a. punase ristiku kogu seemnesaak vaid 6279 kv, olles väiksem 1938. a-st 69,1% ja 1937. a-st 59,3%. Seega ulatus 1939. a. punase ristiku seemne omasaak vaid kolmandikuni viimaste aastate omast. Senist tarvitust arvestades jääb puudu umbes 10 000 kv punase ristiku külvist, mis tuleb katta vanade tagavaradega või sisseveoga. Kuna 1938. ja 1937. a. olid võrdlemisi head punase ristiku seemne saagid, on neist aastast teatavaid tagavaru, milliseid seemneärid muretsesid endile juba 1938. a. sügisel ja 1939. a. kevadel. Ka põllupidajail oli tõenäoliselt teatavaid varusid, millised lasti tänavu turule või hoitakse kevadel mahakülvamiseks. Kogu seemneäridel praeguolevaid punase ristiku külvise tagavaru võib arvestada maksimaalselt 2000 kv. Põllumeestel olevaid 1938. a. ja vanemaid tagavaru võib arvestada samuti ca 2000 kv; seega kõiki punase ristiku külvise tagavaru, millised tänavu kevadel võivad üldse tulla mahakülvamisele, saab arvestada igal juhul mitte üle 10 000 kv. Normaaltarvituse juu-

res võime katta sellega $\frac{2}{3}$ meie punase ristiku tarbest. Arvestades aga, et meil m. a. suvise põua tõttu suur osa mahakülvatud punase ristiku seemnest ei idanenud üldse ja vähemalt $\frac{1}{3}$ külvatud põldudest künti ümber, mistõttu arvestades ka 1939. a. talve kahjusid on praegu talundite põldheina all olev põlluosa vähenemud umbes poole võrra, tuleks selleks, et põldheinatoodangut paari aastaga viia taas normaaltasemele, külvata tänava punast ristikut vähemalt $1\frac{1}{2}$ põllu ulatuses. Tegelikult ei ole see aga külviseemne vähesuse tõttu võimalik ja meil tuleb paratamata arvestada põldheinakasvatuses asjaolu, et 1939. a. talve- ja suve põuakahjude läbi vähenenud põldheinakasvupinda ei ole võimalik likvideerida, nagu küllaladase punase ristiku külvise tagavarade juures, kahe aastaga.

Punase ristiku külvise saamiseks välismaalt ei ole ka kuigi palju lootusi, sest Läti, meie peamine varustaja eelmisel aastal, on samas olukorras nagu meie ja peab ka ise punase ristiku külvist vedama tänava sisse. Rootsist ei ole samuti võimalik viimast saada. Ainsa, meile enam-vähem kõlbliku punase ristiku külviseemne tootjana, kus tõenäoliselt võib loota ülejääke omatarbest, tuleb arvesse Leedu. Kuigi Leedu päritolud meile ei ole täiesti vastuvõetavad ja isegi sealsed paremad hilised tüübid võivad meil kannatada talva all, tuleb tänava paratamatult sellega leppida. Mõnede firmade poolt on antud sinna ka tellimusi. Kuna aga sealsed hinnad on võrdlemisi kõrged ja maailmas valitseva olukorra tõttu ollakse pakkumistega tagasihoidlik, ei kujune punase ristiku külvise import tänava tõenäoliselt palju üle 500 kv. Igatahes sisseveol ei ole olulist mõju tagavarade kujunemisele ning meil tuleb arvestada peamiselt oma punase ristiku külvise tagavaru ja ka asjaolu, et isegi iga aasta normaaltarvituse juures tekib ühe põllu seemendamisel puudujääk umbes 30—35% meie tarbest. Selle puudujäägi mõju saab vaevalt kuigi palju pehmenendada külvinormi abil, kuna meie senine punase ristiku külvinorm on niigi liiga väike. Ka timuti osa suurendamine ei ole

kuigi palju võimalik timutikülvisel vähesusel. Seepärast toob punase ristiku puudujääk paratamatult kaasa tänavuse põldheinakülvipinna vähenemise.

Rootsi ristiku 1939. a. seemnetoodang ei olnud väiksem e. a. st. Arvestades järjekindlat seemneheinapinna laienemist võib loota, et see on koguni suurem. Kuna äridel on ka 1938. a. ülejääke ja et hinnad on tublisti tõusnud, mis pidurdab tarvitust, võib arvata, et sisseveovajadus ei tõuse üle 15 tn. Sissevedu on võimalik ses ulatuses Lätist kui ka Leedust.

Valge ristiku ja lutsernikülvisel, nagu varemgi, tuleb importida kumbagi ca 2000 kg. Valge ristiku külvist imporditi viimasel aastal Taanist. Tänavu kehtib aga Taanis ristikute ja söötjuurvilkülvisel ekspordikeeld ning väljaveolubasid antakse vaid valitsuse nõusolekul. Seepärast ei ole võimalik saada Taanist valge ristiku külvist üldse. Tõenäoliselt tuleb meil leppida võrdlemisi kalli leedu seemnega; lutserni saame Ungarist.

Kodumaiste ristikukülvisel mihus on tänava päris rahuldav. Ka m. a. külvisel mihus oli rahuldav. Kuna aga turule võib paiskuda ka mõnesid vanemaid partiisid, peaks ostjaskond igatahes arvestama tänavuse ristikukülvisel turu erakorralist olukorda ja nõudma mihuse garantiid.

Heintaimede külvisel hinnad kr. kg.

Grass-seed Prices, in Kr. per Kg.

	1940				
	%%	1939	1938	1937	
	1939=100				
Punane ristik	1,75	170	0,9—1,1	1,6—1,8	1,6—1,8
Rootsi ristik	2,60	160	1,5—1,6	2,2—2,5	1,8—2,1
Valge ristik	—	3,0—3,6	2,8	2,8
Timut	1,8—1,8	110—130	1,2—1,4	1,0—1,3	0,6—0,8
Pärisaruhein	2,2	145	1,5—1,6	1,3—1,5	1,5
Kerahein	2,0	110	1,8—2,0	1,5—1,6	1,4—1,6
Inglise raihein	2,0	140	1,4—1,6	1,4—1,8	1,2
Aasnurmik	4,2—5,4	150	2,8—4,5	3,0	3,2
Valge kasthein	3,2	135	2,4	2,4	2,8
Punane aruhein	3,6	120	3,0	2,8—3,2	2,8—3,2
Aasrebasesaba	3,8	135	2,8	2,8	2,8
Ohtetu luste	3,0	125	2,4	2,4	2,4
Hiline nurmik	4,2	140	3,0—3,2	2,5—2,8	2,2—2,8

Ristikukülvisel hinnad on tänava maailmaturul tõusnud õige tublisti. Rootsis sealne hiline punane ristik tõusnud võrreldes

mullusega 30%, maksudes kr. 2.70—2.90 kg. Leedus maksub praegu punane ristik kr. 2.00—2.20 kg, Lätis ca 2 kr. Siseturul valitseva punase ristiku külvisel vähesusel ja välishindade tõusu mõjul hakkas hind siseturul tõusma juba 1939. a. sügisel. Eriti tõusis aga hind 1940. a. algul. Seemnemüüjad põllupidajad nõudsid juba kuni kr. 1.80 kg-st ning seemneärides tõusis väljamüügihind juba kr. 2.40 kg. Selle liigse hinnatõusu mõjul tekkisid arvamused, kas ei tuleks siseturul määrata punase ristiku külvisele kindel hind. Nagu neil päevil selgus, on asja kaalutud ka valitsuses ja määratud siseturul punase ristiku külvisel hinnaks üle maa kr. 1.75 kg. See hind on küll väiksem meile sisseveetavast läti ja leedu külvisel omast, kuid arvestades, et seemneäridel on 1938. a. punase ristiku külvisel hinnaga kr. 0.70 kg ca 1500 kv. ja maksimaalselt 500 kg hinnaga keskmiselt mitte üle kr. 1.60 kg, võib arvata, et koos sisseveetud 500 kv. külvisega ei tõuse keskmise omahind üle kr. 1.40 kg. Seda arvestades on valitsuse poolt määratud hind kalkuleeritud kõigiti tabavalt. See hind peaks olema vastuvõetav ka ostjale, kuigi ta ületab m. a. oma 70%. See kindel hind ei või tuua raskusi ka seemneäridele, arvestades meie turu tagavaru ja hindu. Mõnel äril võib seejuures muidugi kujuneda soodsam olukord kui teisel, vastavalt, kuidas tal on 1938. ja 1939. a. tagavaru, ning kui palju ta impordib. Üldiselt tuleb aga tunnistada, et ühtlane kindel hind k. a. oli mõödapääsmatult tarvilik, arvestades meie külvisel kaubandus- ja turuolukorda.

Rootsi ristiku külvisel hind on tõusnud Rootsis võrreldes mullusega ca 40%, maksudes kr. 1.70—1.90 kg. Siseturuhind on tõusnud 60%, maksudes praegu kr. 2.60 kg. Valge ristiku külvisel hind ei ole siseturul veel kujunenud välja. Arvestades Leedu hinda, kust import arvatavasti toimub, kujuneb hind tõenäoliselt üle 5 kr. kg.

Kõrsheinakülvised.

Grass-seed.

Kuigi kõrsheinade seemnekasvatuse on meil järjekindlalt laienenud ja 1939. a. omatoodangut võis arvestada juba ümmarguselt 1000 kv, ei kata see aga veel

kaugeltki meie tarviduse tõusu, mida tingib iga-aastane uudismaade ülesharimine. Arvestades senise uudismaade ülesharimise ulatust peaks meie kõrsheinade seemnete omatoodang olema ligi 10 korda suurem, et viia kõiki ülesharitavaid uudismaid rohumaade alla. Suur kõrsheinade külviseseemnete tarvituse tõus on põhjustanud viimaseil aastail ka pidevat sisseveo suurenemist, mis 1935. a. 35 kv tõusis 1939. a. üle 500 kv, millest oli timuti 300 kv, keraheina 30 kv, pärisaruheina 50 kv, aasnurmikut 115 kv ja muid 11 kv. Kahtlemata olnuks sissevedu palju suurem soodsamate siseturuhindade puhul. Seepärast sõltub ka tänavune kõrsheinakülvisel sissevedu tõenäoliselt enam hindadest kui muist asjaoludest. Et hinnad on tõusnud ka välisest ja siseturuhindade tõus mõjustab kindlasti tarvidust, võib arvata, et sissevedu ei kujune suuremaks mullusest.

Kõrsheinakülvisel tagavarad on tänavu arvatavasti veidi suuremad m. a.-st. Suuremad näivad olevat mullusest eriti timuti külvisel tagavarad, samuti punasel aruheinal ja aasnurmikul, kuid tunduvat väiksemad keraheinal, pärisaruheinal ja inglise raiheinal. Arvestades sissevedu ja oma tagavara ei kujune tänavune kõrsheinade külvisel kogus seega palju suuremaks mullusest. Kuna aga hinnad on tunduvat tõusnud, võib arvata, et ka puudu jääb kõrsheinakülvisel alal ei avaldu nõudmisel nii teravakujuliselt nagu eelmisel aastail.

Kodumaiste kõrsheinakülvisel müüsu on tänavu väga hea; eriti idanevus on kõrge ja paistab silma liikide juures, millised sadamerikkail aastail nõuavad järelvalmimist. Nii on sageli meil nurmikute seemnete idanevus jaan.-veebr. veel võrdlemisi madal. Tänavu aga 1939. a. põuase ilmastiku mõjul idanesid nurmikud juba jaan.-veebruaries 90% ja üle.

Kõrsheinakülvisel hinnad on tõusnud tähtsamas Euroopa tootjasmaas — Taanis — tänavu võrreldes mullusega keskmiselt 20—40%. Liigel, milliseid Taani impordib P.-Aan. Ühendriigest, nagu aasnurmikul ja valgel kasteheinal, ulatub hinnatõus kuni 80%. Siseturuhinnad on tõusnud 10—50%.

Timutikülvisel hind on tõusnud Rootsis 20%, maksudes kr. 1.20 kg. Siseturul mak-

sub timut mihuse järgi kr. 1.30—1.80 kg. Viimane on puhtasordiste kõrgemihuslike timutikülviste hind, esimene tavalise turukauba hind. Tõus võrreldes mullusega on seega 10—30%.

Pärisaruheina-külvis maksub Taanis tänavu kr. 1.30 kg m. a. ca 1 kr. vastu, tõus seega 30%; siseturuhind on kr. 2.20, tõus seega 45%.

Keraheimakülvis maksub Taanis tänavu kr. 1.00 kg, hinnatõus seega kuni 10%, siseturul maksub kr. 2.00 kg; hinnatõus 10%.

Aasnurmik maksub tänavu Taanis kr. 2.40—2.50 kg, m. a. kr. 1.20—1.30 vastu. Hinnatõus seega ligi 100%. Siseturul maksub aasnurmik kr. 4.20—5.40 kg, tõus seega võrreldes mullusega 50%.

Inglise raihein maksub Taanis tänavu kr. 1.20—1.30 kg; m. a. — kr. 0.70 kg; tõus seega 80%. Siseturul maksub kr. 2.00; hinnatõus 40%.

Sõotjuurvilja-külvised.

Seeds of Root Crops.

Sõotjuurviljakülviste ajal oleme viimasel aastail katnud omatoodangu nõu-

tava tarbe söödapeedil. Teiste omatoodang ei ulatu veel tarbimiseni. Eriti tekib suuremaid puudujääke söödanaeri- ja porgandikülviseil. Tänavused sõotjuurviljakülviste omad tagavarad on üldiselt suuremad mulluseist, seda peamiselt m. a-st ülejäänud söödapeedikülvise ja 1939. a. parema söödanaeri seemnesaagi arvel. Söödapeedikülvise tagavarad tänavu, nagu mullugi, ületavad omatarbe. Kõigi teiste sõotjuurviljade külviseid tuleb aga vedada sisse senise tarbimise juures 15.—20 000 kg, sest vanu tagavaru on vähe.

Sisseveol ei näi tekkivat erilisi raskusi, kuna Taani, vaatamata väljaveokeelule, on nõus varustama meid vajalikul määral. Ainult hinnad on õige tublisti tõusnud. Söödanaeri- ja -kaalikülvised võrreldes mullusega on tõusnud Taanis 30—45%, kaugelt enam söödaporgandikülvised. Porgandiseemne peatootjaks on Prantsuse. Kuna sõjaolude tõttu veo- ja muud kulud on mitmekordistunud ja väljavedu sõdivaist riigest kõigiti raskendatud, ületavad porgandikülvise maaimaturuhinnad tänavu mulluseid 100%-selt. Söödapeedikülvise hind on tänavu sise-

turul kr. 1.80 kg, hinnatõus seega 30%. Söödanaeris östersundom maksub tänavu Taanis kr. 1.10 kg mulluse kr. 0.70 vastu; hinnatõus 45%. Söödanaeris bortfeld maksub Taanis kr. 0.70, mullu kr. 0.50, seega hinnatõus 40%. Söödakaal bangholm maksub kr. 0.70 kg, mullu kr. 0.55; tõus 30%.

Sõotjuurvilja- ja köögiviljatalmede külviste hinnad kr. kg.

Prices of Root-crops and Vegetables, in Kr. per Kg.

	1940				
	%/o	1939	1938	1937	
	1939=				
	100				
Söödapeet, eckendorfi k.	1,8	130	1,4	1,5	1,6
Söödanaeris, östersundom	2,2	135	1,6	1,6	1,6
Söödanaeris, f. bortfeld	1,8	150	1,2	1,2	1,2
Söödakaal, bangholm	2,0	130	1,5	1,6	1,6
Söödaporgand, champion	6,8	190	3,6	3,6	3,6
Aedhernes, ameerika ime	2,4	120	2,0	2,0	1,6
Aedhernes, non+ultra	2,6	130	2,0	2,0	1,6
Peakapsas, enkuhuizen	7,6	125	6,0	6,0	6,0
Kurk, muuromi I val.	12,0	100	12,0	12,0	12,0
Redis, non+ultra	3,2	115	2,8	2,4	2,8
Redis, või	4,0	100	4,0	4,0	4,0
Peasalat, maikuningas	16,0	160	10,0	10,0	10,0
Sigur, magdeburg	3,0	150	2,0	2,8	3,0
Sibul, zittau	16,0	135	12,0	10,0	10,0
Spinat, gaudry	2,0	125	1,6	1,6	1,6
Söögiporgand, nantes I val.	16,0	220	7,2	6,0	6,4

Siseturul maksub tänavu söödanaeris östersundom kr. 2.20 kg, hinnatõus võrreldes 1939. a. 35%; söödanaeris bortfeld maksub tänavu kr. 1.80 kg, tõus seega 50%. Söödakaal bangholm maksub siseturul kr. 2.00 kg, seega hinnatõus 30%. Söödaporgandi hind on tõusnud siseturul 90% võrreldes mullusega, maksudes championi sordil kr. 6,80 kilogramm.

Köögiviljatalmede külvised.
Vegetable-seed.

Köögiviljatalmede omakasvatatud seemnetoodanguga katame juba umbes

1/3 kogu tarbest. Üksikuul liikidel, nagu siguril ja söögikaalil, oleme katnud tarbe juba täiel määral. 1939. a. köögiviljatalmede oma seemnetoodang jääb maha e. a-st, mistõttu vaatamata väikesile tagavarule ka m. a-st peaks tänavu köögiviljatalmede külviste sisseveotarve kujunema suuremaks mullusest. Kuna aga hinnad on tublisti tõusnud, võib see osaliselt mõjustada ka tarvitust. Ühtlasi on karta, et hindade tõusu mõjul paisatakse turule ka sääraseid vanu

tagavaru, millised tavaliselt oleksid läinud hävitamisele madala külviköblikkuse tõttu. Kõõgiviljataimede sissevedu piirdub tõenäoliselt ainult Taaniga, kuna Hollandist, kust ka varem ail aastail on meile rohkesti imporditud kõõgiviljataimede külviseid, on neid vähe lootusi saada. Sisseveol Taanist, peale transpordiraskuste, ei ole erilisi takistusi, kuna kõõgiviljataimede külviste väljavedu Taanist on vaba. Hinnad Taanis on kõõgiviljataimede külviseil tänavu võrreldes mulluseiga tõusnud keskmiselt ca 20% arvatud välja söõgiporgandi-külviseid, millised on tõusnud hinnas üle 100%. Siseturul on kõõgiviljataimede külviste hinnad tõusnud keskmiselt 20—30%. Hind kg müügil ei ole tõusnud meil enam tarvitataval kurgisordel, mõnedel oasordel, magdeburgi siguril ega mõnedel spinatisordel. Jaemüügil (10 g) ei ole siseturu-hind tõusnud mõnedel oa-, redise-, rõika-, õis- ega rooskapsasordel.

Kokkuvõte. 1. Maailmas valitsev olukord on mõjustanud ka

Summary. 1. Maailmas valitsev olukord on mõjustanud ka tänavust külvistekaubandust, raskendades saamist välis-turgudelt ja nende vedu. Transpordi raskenedes on tõusnud veokulud sõjariisilko ja mitmesuguste erimaksude läbi nii kõrgel, et mõnede odavamate külviste, nagu teraviljade juures, need juba veol Balti mere sademaisist ületavad kaubahinna tublisti. Eriti on tõusnud aga veokulud ookeani tagant ja sõdivate riikide piirest. Seetõttu külviseil, millede peamisiks tootjaiks on

maad, nagu aasnurmikul ja valgel kasteheinal P.-Am. Ühendriigid, või porgandil — Prantsuse, ületavad tänavused hinnad mulluseid 100%-selt ja enam. Kuna siseturu-hinnad sõltuvad ka omatoodangust, siis külviseil, milledega varustume ise täielikult, ei ole hinnad üldiselt tõusnud, nagu teraviljadel; kuna neil, millede omatagavarad on väikesed, nagu ristikuil ja kaunviljadel, on hinnatõus tunduvalt.

2. Siseturu-hinnad ei ole tõusnud tänavu teraviljakülviseil. Odrakülvise hinnad on koguni madalamad 10—15% mulluseist. Kaunviljakülviste hinnad on tõusnud õige tunduvalt. Sõõgihernekülvise hind on tõusnud kuni 25%.

3. Ristikukülviste hinnad on tõusnud 60—70%. Punase ristiku külvise tagavarad ei kata tarvidust ning tuleb arvestada umbes 30% puudujääki.

4. Kõrsheinakülviste hinnad on tõusnud siseturul 10—50%. Väiksem on hinnatõus timutil, suurem aasnurmikul.

5. Sõõtjuurviljakülviste hinnad on tõusnud siseturul 30—80%. Väiksem on tõus sõõdapeedil, kõrgeim — sõõdaporgandil.

6. Kõõgiviljataimede külviste hinnad on tõusnud siseturul keskmiselt 20—40%. On ka sorte, nagu aedoal, redisel, rõikal, õis- ja rooskapsal, millede jaemüügi-hind ei ole tõusnud võrreldes mullusega.

7. Sise- ja välis-turuhindade vahetõus on jäänud endiseks.

TÖÖSTUS JA KAUBANDUS

TÖÖ- JA PALGAOLUD TÖÖSTUSES JAANUARIS 1940. A.

LABOUR AND WAGE CONDITIONS ON JANUARY, 1940.

K. a. jaanuaris oli olukord tööstuses üldiselt võrdlemisi stabiilne. Üksikuis tööstusharudes ilmes suuremaid töömahu muutusi peamiselt sesoonseil ajal. Võrreldes eelmise kuuga vähenes töömaht ehitustööstuses, toit-, maitseainete- ja jookidetööstuses. Mineraalide töötlemise alal, peamiselt klaasitööstuses, kitsenes töömaht toormaterjali puuduse tõttu, mille sissevedu on sõjalaolukorras raskendatud. Teisis tööstusharudes suurenes tööjumaht, osalt aga püsis eelmise kuu tasemel. Kuigi

k. a. jaanuaris töömahu kitsenemine ei olnud märgatavalt suur, võib siiski konstateerida tööstuses inimtööjõumahu nõrka, kuid pidevat kitsenemist. Suur- ja kesktööstuses, arvatud kaasa jooksvalt arvestatud ehitusettevõtted, teetses k. a. jaan. algul 55 226 töötajat; kuu lõpuks langes töötajate arv 55 065-le. Seega kitsenes töömaht jaan. jooksul 161 töötaja võrra. Võrreldes 1939. a. lõpuga, kitsenes töömaht tööstuses I. II k. a. 1584 töötaja võrra.

Töötajate arv tööstuses.

	Suurtööstus	Keskistööstus	Kokku
1. II 40	45 715	9 350	55 065
1. I 40	45 805	9 421	55 226
1. II 39	47 059	9 590	56 649
1. I 38	45 866	8 368	54 236
1. II 33	24 495	4 754	29 249
1. II 29	31 189	5 259	36 448

Suurenemine või vähenemine 1. II 40.

Võrreldes	Suurtööstus	Keskistööstus	Kokku
1. I 40	— 90	— 71	— 161
1. II 39	— 1344	— 340	— 1584
1. II 38	— 153	+ 982	+ 829
1. II 33	+21 220	+4 596	+25 816
1. II 29	+14 526	+4 091	+18 617

Töömahu kujunemist alates m. a. juulist iseloomustavad järgnevad andmed:

	Töötajate arv suur- ja kesktööstuses kuu alguks, arvatud kaasa ehitustööst. (1000)			Tööliliste töötundide üldarv samus ettevõtteis ühe tööpäeva kohta (1000)		
	1939	1938	± %	1939	1938	± %
Juuli	66,0	62,6	+5,3	403	379	+6,3
August	64,2	61,6	+4,3	409	392	+3,3
September	62,9	60,2	+4,4	399	394	+1,3
Oktoober	60,0	59,0	+1,7	392	392	± 0
November	59,1	58,4	+1,3	389	387	—1,0
Detsember	58,8	58,4	+0,7	356	367	—3,0
	1940	1939	± %	1940	1939	± %
Jaanuar	55,2	55,2	± 0	344	356	—3,4
Veebruar	55,1	56,6	—2,7		367	

Toodud arvudest nähtub, et töömaht vähenes võrreldes m. a. südasuve maksimumseisuga ca 11 tuh. töötaja 1938. ja 1939. a. maksimum- ja miinumseisude vahe 6 tuh. töötaja vastu. Tööliliste töötundide arvud näitavad rõõbiti tööliliste arvu vähenemisega tööstuses ka töölolevate tööliliste rakendusmäärana nõrgenemist. Kõrvutades tagasiminekut tööliliste arvus ja teisalt tagasiminekut nende töötundide arvus näeme, et viimases on tagasimineku suurem. Veebr. algul langes töötajate arv 2,7%, ent tööliliste efektiivne töömaht töötundide arvu järgi (ühe tööpäeva kohta) jäi m. a. seisust maha 3,4%.

Antud olukorras, kus tööstusel on raskusi toormaterjali saamisel, tuleb tööstuse aktiivsuse nõrgenemist sellisel määral pidada tagasihoidlikuks.

Nagu m. a. lõppkuul, nii töötasid ka k. a. jaanuaris mõned ettevõtted lühendatud tööajaga, et hoiduda tööliliste vallandamisest.

Tööaja kärpimise arvel läks suurtööstuses k. a. jaan. töötunde kaotsi meestel üldse 0,4% ja naistel 1,4%. Suuremas ulatuses kui teisis tööstusharudes oli töönädala kärpimisi tekstiiltööstuses — peamiselt villa ja tekstiiltoodete valmistamise alal kunstiindust ja muist tooraineist. Nii läks tööajast töötaja kärpimiste arvel tekstiiltööstuses kaotsi meestel üldse 1,8%, sellest villatööstuses 5,9% ja kunstiindustööstuses — 1,9%. Naistöölilisi läks tekstiiltööstuses tööajast kaotsi, mille eest jäi ka tasu saamata, 1,9%, sellest villatööstuses — 8,2% ja kunstiindustööstuses — 3,7%. Teisis tööstusharudes oli töönädala kärpimisi meestel ja naistel vastavalt — mineraalide töötlemise alal 0,3%, metallitööstuses — 0,2% ja 0,4%, puutööstuses — 0,5%, polügraafiatööstuses — 2,5% ja 3,8%, toit-, maitseainete ning jookidatööstuses — 0,2% ja 1,7% ja ehitustööstuses — 0,1% ja 3%. Kesktööstuses läks töötaja kärpimise tõttu kaotsi üldse meestel 0,7% ja naistel — 1,0%. Töönädala kestus k. a. jaan. kujunes suurtööstuses meestel 48,82 tundi ja naistel — 46,80 tundi.

Inimtööjõu efektiivne töömaht osutas suur- ja kesktööstuses, arvatud kaasa jooksvalt arvestatud ehitusettevõtted, väikest tõusu. Tööliliste töötundide üldarv tõusis ses ulatuses võrreldes m. a. dets. 6 784 tuh. töötunnilt 7 216 tuh. töötunnile ehk 5,0%. Töömahu tõus toimus suurtööstuse arvel (+6,4%), kuma kesktööstuses avaldus väike tagasimineku (—1,6%). Tõusu põhjuseks oli dets. ja jaan. erinevad kalendri-tööpäevade arv. Võrreldes m. a. sama kuuga ulatus töömahu tagasimineku suur- ja kesktööstuses võrdelt 3,6%-le.

Tööliliste töötundide üldarv suur- ja kesktööstuses (1000):

	Suurtööstus	Keskistööstus	Kokku
1940. a. jaanuar	7 216	1 378	8 594
1939. a. dets.	6 784	1 401	8 185
1939. a. jaanuar	7 482	1 430	8 913
1938. a. jaanuar	7 056	1 234	8 290
1937. a. jaanuar	6 338	1 255	7 593

Võrreldes suurenemine või vähenemine 1940. a. jaanuaris (±%):

Võrreldes	Suurtööstus	Keskistööstus	Kokku
1939. a. dets.	+ 6,4	— 1,6	+ 5,9
1939. a. jaanuar	— 3,6	— 3,6	— 3,6
1938. a. jaanuar	+ 2,3	+11,7	+ 3,7
1937. a. jaanuar	+13,9	+ 9,8	+13,2

Tööloolu ja tööliste teenistus tööstuses — *Employment, and Earnings in Industry.*

	Töötajate arv <i>Number of Workers</i>			Tunniteenusid suurtööstuses jaanuaris 1940. <i>Hourly Earnings in Large-scale Ind. in January, 1940.</i>					
	1. II 1940		± Jaanuaris 1940 In January 1940	Senti tunnis <i>Sents per Hour</i>		Indeksid (eelmise aasta vastav kuu +100) <i>Indexes (Corresponding Month of Previous Year + 100)</i>			
	Suurtööstus <i>Large-scale Industry</i>	Suur- ja kesktöös- tus — <i>Large-scale and Middle-sized Industry</i>				Teenistuse nimesväärtus <i>Nominal Earnings</i>		Reaalteenusid <i>Real Earnings</i>	
				M.	N.	M.	N.	M.	N.
I Murrud ja kaevandused — <i>Mines and quarries</i>	5 136	5 210	+ 281	49,0	27,0	108	105	96	93
II Mineraalide töötlemine — <i>Mineral working industry</i>	2 006	2 391	— 173	42,5	22,9	106	108	94	96
III Metallitööstus — <i>Engineering industry</i>	6 330	7 431	+ 61	49,1	29,6	109	109	96	96
IV Keemiatööst. — <i>Chemical ind.</i>	2 407	2 756	+ 53	40,1	33,0	106	119	94	105
V Nahatööstus — <i>Leather ind.</i>	678	775	— 16	40,5	25,4	105	109	93	96
VI Tekstiilitööstus — <i>Textile ind.</i>	11 090	11 696	+ 202	40,6	30,9	113	110	100	97
VII Puutööstus — <i>Woodworking industry</i>	3 103	4 087	+ 224	45,1	31,7	109	118	96	104
VIII Tselluloosi- ja paberitööstus — <i>Cellulose and paper industry</i>	2 753	2 872	+ 70	40,9	26,6	103	99	91	88
IX Polügraafiatööstus — <i>Poly- graphic industry</i>	1 553	2 059	+ 3	51,9	32,7	105	108	93	91
X Toit-, maitseain- ja jookide ts. — <i>Foodstuff, stimul. and beverage industry</i>	3 688	6 653	— 109	41,2	26,1	108	115	96	102
XI Kehakatte- ja pudukaupade ts. — <i>Clothing a. dry-goods ind.</i>	1 978	3 023	— 20	49,7	23,1	112	112	99	99
XII Ehitustööst. — <i>Building ind.</i>	3 791	4 387	— 727	39,8	22,5	102	105	90	93
XIII Elektri- ja gaasi- ja vesivarustus — <i>Electric power plants, gas and water works</i>	1 114	1 169	+ 14	47,9	36,7	97	112	86	99
XIV Puhastustööstus — <i>Sanitation industry</i>	182	550	+ 26	34,1	22,3	86	97	76	66
Kokku — <i>Total</i>	45 715	55 065	— 161	44,5	29,3	107	110	95	97

Kõrvaldanud kalendripäevade segavat mõju, saame töömahu siiski tagasimineku. Nii vähenes jaan. töötundide arv suur- ja kesktööstuses ühe tööpäeva kohta võrreldes m. a. dets. 3,5%.

Tööliste töötundide üldarv suur- ja kesktööstuses ühe tööpäeva kohta:

	Arv (1000) Jaan. 1940	Suurenemine või vähenemine (± %) võrreldes
Murrud ja kaevandused	31,7	+11,6 + 3,3
Mineraalide töötlemine	15,1	-14,7 - 6,2
Metallitööstus	46,5	+ 0,4 - 4,1
Keemiatööstus	19,3	-13,6 -13,5
Nahatööstus	4,9	- 5,8 - 2,0
Tekstiilitööstus	76,4	+13,2 -12,8
Puutööstus	24,8	+ 0,8 -11,4
Tselluloosi- ja paberitööstus	20,8	+ 1,0 ± 0,0
Polügraafiatööstus	13,5	- 2,9 - 4,3

Toit-, maitseain- ja jookidets.	37,0	-10,8	- 3,3
Kehakatte- ja pudukaupadetööstus	18,1	- 7,2	+10,9
Ehitustööstus	24,7	-31,6	+22,3
Elektri- ja gaasi- ja vesivar.	6,2	- 3,1	+ 3,3
Puhastustööstus	3,9	- 2,5	+30,0

Kokku 343,8 — 3,5 — 3,6

Töömahu kitsenemine üksikuis tööstusharudes on võrdlemisi lahkuminev. Seseoni lõpulejõudmisel oli jaanuaris tagasimineku ehitustööstuses suurim — ca 32%, toit-, maitseainete- ja jookidetööstuses — 10,8%, kehakatte- ja pudukaupadetööstuses — 7,2% ja mineraalide töötlemise alal — 14,7%. Teisis tööstusharudes oli töömahu tagasimineku väiksem. Tekstiilitööstuses laienes töömaht jaanuaris 13,2%; teisis tööstusharudes toimus töömahu juurdekasv väiksemal määral või püsis mõnedes tööstusharudes dets. tasemel.

Palga üldsumma suur- ja kesktööstuses (1000 kr.):

	Töölised	Administrats.	Kokku
1940. a. jaan.	3 302	833	4 135
1939. a. detš.	3 407	1 044	4 451
1939. a. jaan.	3 160	861	4 021
1938. a. jaan.	2 828	760	3 588
1937. a. jaan.	2 370	636	3 006

Suurenemine või vähenemine 1940. a. jaanuaris ($\pm\%$).

Võrreldes	Töölised	Administrats.	Kokku
1939. a. detš.	- 3,1	-20,2	- 7,1
1939. a. jaan.	+ 4,5	- 3,3	+ 2,8
1938. a. jaan.	+16,8	+ 9,6	+15,2
1937. a. jaan.	+39,3	+31,0	+37,6

Töölise ja administratsiooni palgasumma osutas jaan. langust, mida põhjustas detš. pühade puhul makstud jõululisatasud ja gratifikatsioonid. Nii langes palgasumma töölisel 205 tuh. kr. ehk 3,1% ja administratsioonil — 211 tuh. kr. ehk 20,2%.

Keskmiselt teenisid suurtööstuses jaan. meestöölised 44,5 ja naistöölised —

29,3 s ning kesktööstuses vastavalt 37,4 s ja 23,6 s tunnis.

Töölise nädalateenistus suurtööstuses:

	Nädalateenistus (kr.)	
	Mehed	Naised
1940. a. jaan.	21,7	13,7
1939. a. detš.	23,6	14,1
nov.	22,4	13,1
okt.	22,3	13,0
sept.	22,2	13,1
aug.	22,4	13,1
1939. a. jaan.	20,2	12,6
% (1939. a. jaan. = 100)		
1940. a. jaan.	107,4	103,7
Reaalteenistus (1939. a. jaan. = 100)		
1940. a. jaan.	95,3	96,5

Elatusmaksumuse tõusuga langes töölise reaalteenistus (teenistuse ostujõud) k. a. jaan. suurtööstuses võrreldes m. a. sama ajaga tunniteenistuse alusel meestel 5% ja naistel — 3%.

Nädala reaalteenistus langes võrreldes m. a. jaan. meestel 4,7% ja naistel — 3,5%.

VÄLISKAUBANDUS VEEBRUARIS 1940. A.

FOREIGN TRADE IN FEBRUARY, 1940.

Kaubavahetus välismaaga oli k. a. veebr. tunduvalt väiksem kui m. a. samal kuul. Era-kordselt raskete jääolude tõttu langes väliskaubanduskäive poole võrra — 14,8 milj. kr-lt 7,9 milj. kr-le. Sisseyvedu kahanes võrreldes m. a. veebr. 6,7 milj. kr-lt 3,3 milj.

kr-le (50,5%) ja väljavedu samal ajal — 8,1 milj. kr-lt 4,6 milj. kr-le (43,3%), kusjuures väliskaubandusbilans andis 1,3 milj. kr-le ulatuva väljaveo ülekaalu 1,4 milj. kr. vastu m. a. samal kuul.

Suhteliselt kahanes eksporditud kaupadest

Väliskaubandus pearühmade järgi.

Foreign Trade According to Principal Groups.

	Veebruar				I/I—29,II			
	tn		1000 kr.		tn		1000 kr.	
	1940	1939	1940	1939	1940	1939	1940	1939
VALJAVEDU — EXPORTS:								
Elusloomad, toit- ja maitseained, joogid	2 124	2 742	2 224	3 193	6 792	6 781	4 632	6 481
Toor- ja poolvalmisained	25 651	17 481	1 914	3 321	56 912	36 618	5 237	6 257
Valmisgaadused	496	2 936	457	1 585	3 798	6 115	2 095	3 141
Väärismetallid ja -kiivid	—	—	—	—	0	—	1	—
KOKKU — TOTAL	28 271	23 159	4 595	8 099	67 412	49 514	11 965	13 879
SISSEVEDU — IMPORTS:								
Live animals, food products, stin. and bever.	2 512	3 293	604	597	9 096	6 824	1 590	1 096
Raw- and semimanufactured materials	6 721	20 410	1 211	2 208	15 102	30 155	2 818	4 099
Manufactured materials	762	4 869	1 471	3 792	5 394	11 017	5 936	8 268
Precious metals and stones	0	1	51	144	0	1	99	185
KOKKU — TOTAL	9 995	28 573	3 337	6 741	29 592	47 997	10 443	13 648

kõige enam valmissaaduste osa, kuna toor- ja poolvalmisainete kui ka elusloomade ja toit- ning maitseainete väljaveos on tagasimineki mõõdukam. Elusloomade ja toit- ning maitseainete müük välisturgudele kahanes võrreldes m. a. veebr. 3,2 milj. kr-lt 2,2 milj. kr-le (30,3%), toor- ja poolvalmisainete väljavedu 3,3 milj. kr-lt 1,9 milj. kr-le (42,4%) ning valmissaaduste eksport 1,6 milj. kr-lt 0,5 milj. kr-le (71,2%).

Väliskaubanduskäive veebruaris 1939—40. a.

Turnover of February Foreign Trade 1939—40.

	Veebruar		1/I—29./II		I/I—29./II 1939=100
	1940	1939	1940	1939	
	1000 kr. — In 1000 Kr.				
Väljavedu — Exports	4 595	8 098	11 965	15 874	75,4
Sissevedu — Imports	3 337	6 740	10 443	13 647	76,5
Käive — Turnover	7 932	14 839	22 408	29 521	75,9
Väljavedu ±					
Exports ±	+1 258	+1 359	+1522	+2 232	
	1000 tn — In 1000 Tons				
Väljavedu — Exports	28	28	67	50	134,0
Sissevedu — Imports	10	29	30	48	62,5
Käive — Turnover	38	57	97	98	99,0

Sisseveetud kaupadest on tugevasti kahenenud valmissaaduste ja toor- ning poolvalmisainete osa. Valmissaaduste sissevedu langes võrreldes m. a. veebr. 3,8 milj. kr-lt 1,5 milj. kr-le (61,2%) ja toor- ning poolvalmisainete oma — 2,2 milj. kr-lt 1,2 milj. kr-le

(45,2%), kuna toit- ning maitseainete sissevedu kasvas samal ajal 597 tuh. kr-lt 604 tuh. kr-le (1,2%).

K. a. esimese 2 kuu väliskaubandustegevus jäi väiksemaks kui m. a. samal ajal — eeskätt raskete jääolude arvel takistatud meretranspordi tõttu k. a. veebr. Kaubavahetuskäive langes võrreldes m. a. esimese 2 kuuga 29,5 milj. kr-lt 22,4 milj. kr-le (24,1%), kusjuures väljavedu kahanes 15,9 milj. kr-lt 12,0 milj. kr-le (24,6%) ja sissevedu 13,6 milj. kr-lt 10,4 milj. kr-le (23,5%). Sisse- ja väljaveo poolel toimunud muutuste tõttu langes väljaveo-ülekaal, mis ulatus m. a. esimesel 2 kuul 2,2 milj. kr-le, tänava samal ajavahe- mikul — 1,5 milj. kr-le.

Elusloomade ja toit- ning maitseainete väljavedu langes 6,5 milj. kr-lt 4,6 milj. kr-le (28,5%), toor- ja poolvalmisainete — 6,3 milj. kr-lt 5,2 milj. kr-le (16,3%) ja valmissaaduste väljavedu — 3,1 milj. kr-lt 2,1 milj. kr-le (33,3%).

Imporditud kaupadest suurenes vaid toit- ning maitseainete sissevedu, kuna ülejäänud osas jäi import tunduvalt väiksemaks kui m. a. esimesel 2 kuul. Toit- ning maitseainete sissevedu kasvas 1,1 milj. kr-lt 1,6 milj. kr-le (45,1%), kuna toor- ja poolvalmisainete sissevedu langes 4,1 milj. kr-lt 2,8 milj. kr-le (31,3%) ja valmissaaduste sissevedu 3,3 milj. kr-lt 5,9 milj. kr-le (28,2%).

RAUDTEETEGEVUS JAANUARIS 1940. A.

RAILWAYS IN JANUARY, 1940.

Erakorralise aja mõjustusel alanud tõus raudteede tegevuses püsis ka k. a. jaan. Maksulist kaupa veeti 278 tuh. tn. m. a. 207 tuh. tn. vastu ehk 34,3% enam. Silmapaistvalt elavnes välisühenduse vedu raudteel, mis kaalult kuuekordistus võrreldes 1939. a. jaan. välisveoga. Eriti suurenes väljavedu, millise veoliigi tõusu osatähtsus välisühendusest moodustab ca 80%. Kohalik era-kaubavedu suurenes 11,3%. Vastavalt kaalulisele tõusule raudtee-kaubaveos suurenes ka tn-km arv, mõjustatuna veel ühe tn keskmise veokauguse pikenedes m. a. 102,4 km-lt 123,4 km-le. K. a. jaan. tn-km üldarv ulatub 34 304 tuh. m. a. 21 205 tuh. vastu, mis ületab seega mulluse tn-km arvu

13 099 tuh. ga ehk 61,8%. Kohaliku, sisemaa-veo tn-km arv suurenes ainult 10,9%, kuna välisühenduse tn-km arv ületab m. a. 9-kordselt, sellest väljaveo tn-km arv isegi ca 13-kordselt. Väljaveo ühe tn keskmise veokaugus pikenes m. a. 167,5 km-lt 219,0 km-le ehk 30,7%, sisseveol aga 58,0 km-lt 62,6 km-le ehk 7,9%.

Raudtee-jõuvankreil veeti 1291 tn e. a. 1056 tn vastu ehk 22,3% enam. Linnades kodunt-koju-vedu suurenes kaalult 24,5%, kuna renditud jõuvankrite vedu kahanes raskendatud liikluse tõttu maanteil 10,1%. Vaatamata vähenenud veetud kauba kaalule suurenes tn-km arv m. a. 9646 tn-km-lt 13 412-le ehk 51,5% ja seda peami-

selt laevatühenduse katkemise pärast saartega, kust kaubatransport suundus jõuvankreile.

Pagasi veeti võrdsest 0,5 tuh. tn, kuna tn-km arv kahanes mullusest 47 tuh-lt 46 tuh-le ehk 2,1%.

Jaanuari pakane pidurdas tunduvalt reisijate liiklust, eriti aga lühimaareisijate arvu, mis kahanes m. a. 527 tuh-lt 490 tuh-le ehk 7%. Et lühimaa-reisijate arv evib üle 50%-st osatähtsust reisijate üldarvust, ei suutnud pikamaa-reisijate arvu 2,0%-ne tõus takistada reisijate üldarvu kahanemist m. a. 932 tuh-lt 903 tuh-le ehk 3,1%. Kuigi reisijate arv kahanes, oli reis-km üldarv 1,1% võrra suurem (23 802:23 536 tuh. vastu k. a. kasuks). Vaatamata lühimaa (Tallinn—Pääsküla vahel) reis-km arvu kaha-

nemisele 7,8%, mõjustas pikamaa-reis-km arvu suurenemine (2,8%) ka reis-km üldarvu tõusu. Reis-km kahanemine on tunduv laiarööpmelisel teel, kuna kitsarööpmelisel oli reis-km arv 4,3% suurem võrreldes m. a-ga.

Jaamakassade tululine käive oli suurem ainult kaubaveost laekunud tulu tõttu, mis ületas m. a. vastava tululiigi 344 tuh. kr. ehk 52,5% (999:655 tuh. kr. k. a. kasuks). Kõik teised tululiigid olid väiksemad võrreldes m. a-ga. Reisijate liiklusest saadi tulu 400:408 tuh. kr. vastu ehk 2,0% vähem. Pagasi- ja postiveotulu kahanes m. a. 42 tuh-lt 29 tuh-le ehk 30,9%, samuti vähenes muu tulu 42 tuh. kr-lt 32 tuh. kr.-le ehk 23,8%. Üldsummas laekus 1460 tuh. kr. m. a. 1147 tuh. kr. vastu ehk 27,3% enam.

VÄLJAVAATEID METSAKAUBANDUSES EELOLEVAKS HOOAJAKS. TIMBER TRADE PROSPECTS FOR THE COMING SEASON.

Nikolai Küttis, mag. rer. for.

Kõigi eelduste kohaselt kujuneb Eesti metsamaterjalide väliskaubandus eeloleval hooajal intensiivseks. Riigimetsades ettevõetud raielangi suurendamine erakorralise raielangi näol ja erametsades võrdlemisi hoogus raiumine on tõstnud üldisi metsamaterjalide tagavaru. Samal ajal ei ole oodata metsamaterjalide tarviduse suurenemist siseturul, vaid vastupidi võiks arvata, et siseturg eeloleval hooajal muutub võrdlemisi tagasihoidlikuks eraehitustegevuse vähenemisega ja seepärast jätkub metsamaterjale ekspordiks seda suuremal määral. Mitmesuguste eksporditavate metsamaterjalide nagu: saetud materjalide, palkide, pakkude, propside, paberipuude jne. järele on välisurgudel käesoleval ajal rohkesti nõudmisi ja nende kui käesoleval ajajärgul ühe vajalikuma toormaterjali järele on võimalik saada ka soodsaid hindu. Viimasel ajal välisurgudel asetleidnud hinnaliikumise metsamaterjalide müütmisel võib märkida suurt elavnemist. Juba m. a. kesksuvel võis märgata välisurgudel metsamaterjalide hindades tõusu. Ka suurenesid nõudmised eriti Lääne-Euroopa riigelt, millised aimates ette tekkivaid sõjaohete piüüdsid varustuda suuremate puutagavaradega. Sellest sõltu-

valt võis m. a. aug. lugeda üheks intensiivsemaks.

Rahvusvahelise konfliktide tekkimisega Läänes ja eriti selle laienemisega neisse maisse, millised metsasaaduste eksportöridena etendasid mõõduandvat osa, võis näha ette, et 1940. aastal muutub metsamaterjalide eksport tasuvamaks, sest tarvidus ületab pakkumised.

Mõnel puhul on avaldatud kartust, et võiks tekkida metsamaterjalide ülepakkumisi. Selletatakse, et lääneriikide väljalangemisega Balti mere äärsete maade klientuurist põhjustavat ses rajoonis ülepakkumist. Selle arvamusega ei saaks siiski ühtuda, kui üldjoonis tutvuda Balti mere äärsete maade metsamaterjalide eksportkoguste ja selle rajooni klientuuri tarvidusiga.

Balti riigel kujuneb Saksa kahtlemata tähtsamaks metsasaaduste eksportmaaks. Saksa vajab kõiki metsamaterjale. Meie lepa- ja haavapakud ning tüvepalgid eksporditakse Saksa kogu-ulatuses ja võib arvata, et Saksa ostusoovid neile materjalidele jäävad suures ulatuses täitmata. Ka tähtsama eksportartikli — saetud materjalide — järele on Saksa ostusoov suur, nagu on selgunud viimase sellekohaseist nõudmisist. Kuigi Saksa valduses-

se on langenud võrdlemisi suuri metsatagavaru Poolast, on nende poolt avaldatud ostu-soove kõigi Balti riikide saetud materjalidele. Ei ole kahtlust, et Saksa impordib eeloleval hooajal vähemalt 2 000 000 tihm saetud metsamaterjale.

Saksast saadavad hinnad võrreldes teiste maade omiga on k. a. madalamad. Esialgsete läbirääkimiste tulemusina on lubatud hinnade võrreldes eelmiste aastate hindadega ainult kuni 10%, milline on liiga tagasihoidlik, arvestades elatuskalliduse, veohindade, töötasude jne. hinnatõusu. On võimalik, et tulevikus edasised läbirääkimised ses osas annavad paremaid tulemusi.

Teise tähtsama turuna tuleb kõne alla Holland. Holland on olnud meil teise järgu tähtsusega puusaaduste ekspordimaa. Ainult osa meie kuuselaudu ja väheseil juhtudel ka kuusepalke on varemil aastail eksporditud Hollandisse. 1939. a. tõusis aga Hollandi tähtsus tunduvalt, eriti sügiskuil, mil metsasaaduste ekspord Hollandisse kui neutraalriiki osutus võimalikuks. Kuna Holland impordib võrdlemisi rohkesti puumaterjale — keskmiselt umbes 1,5 milj. tihm aastas ja enamik neis sortimentides ja mihuses, milliseid meie oleme võimelised tootma, on päris loomulik, et Holland eeloleval hooajal kujuneb meile tähtsaks vabadeviiside maaks puumaterjalide ekspordimisel. Holland on huvitatud ka proppide, kapp-palkide, paberipuude jne. ostust, kuid nimetamisväärset tähtsust see meie ekspordis ei oma. Holland impordib umbes 1,5 milj. tihm. saetud metsamaterjale. On võimalik, et eeloleval hooajal, mil eraehitustegevus Hollandis on tõmbunud tunduvalt tagasi ja puusaadused lähevad peamiselt riiklike tellimuste täitmiseks, võib Hollandi metsaimport võrreldes eelmiste aastatega väheneda. Valitseva turumeeleolu ja kogutud andmeil võiks siiski arvata, et Holland impordib 1940. a. vähemalt 1 000 000 tihm. saetud metsamaterjale.

Kogu Hollandi saetud materjalide impordist võiks eeloleval hooajal langeda Eestile vaevalt 10%, mis meid rahuldaks.

Senini on metsamaterjalide müüke Eestist Hollandisse teostatud võrdlemisi suurel määral, umbes 50% Hollandisse eksporditava saetud materjalide koguse ulatuses, mis tõendab,

et eeloleval aastal ei peaks meil saetud materjalide turustamisega Hollandisse tekkima raskusi. Soomes on olemas teatavaid tagavaru m. a-st ja Soome võib esineda ka k. a. küllaltki olulise eksportijana, mistõttu viimasel momendil on välistatud ootamas turuseisundi selginemist. Eesti seisukohta see aga ei muuda, sest Eestist on turu soodsamal momendil, s. o. enne NSVL-u -Soome rahu sõlmimist, realiseeritud Hollandisse materjale soodsalt.

Hollandis makstavad hinnad olid mõni nädal tagasi võrdlemisi soodsad, umbes 20—30% paremad kui möödunud sügisel. Momendil on hinnad veidi kõdvenenud ja nõudmised vähenenud.

Ka on lahendatud metsamaterjalide transpordi küsimused Hollandisse vastavate kokkulepete põhjal.

On võimalik, et eeloleval hooajal kasutatakse ka saksa laevu metsamaterjalide ekspordimisel Hollandisse.

Teised vabadeviiside maad on Belgia ja Taani, millised on nõudmisis tagasihoidlikumad, sest nad katavad oma nõuded Rootsi ja osaliselt ka Norra ekspordiga. Itaalia ja Šveits, millised eriti viimasel ajal on teinud üksikuid järelepärimisi meie metsasaaduste kohta, võivad vaevalt kuidagi mõjustada meie ekspordi, kuna transport nimetatud riigesse on liiga kulukas. Ka Rootsi on avaldanud ostu-soovi mõnede puumaterjalide suhtes, kuid suure teematerjalide ekspordimaana omab ta soov ainult pealiskaudset tähtsust.

Praeguses välispoliitilises olukorras saavad teised puumaterjalide ekspordivad riigid meie metsamaterjalide ostjana tulla vaevalt kõne alla suurte transpordiraskuste tõttu.

Eeltoodust selgub, kuhu meil on võimalik eeloleval aastal paigutada oma metsamaterjale. Nimetatud riikide nõudmisi võidakse rahuldada Balti riikide, Soome ja osaliselt ka Rootsi, (sest viimane teostab osaliselt ekspordi ka Inglisse) ning NSVL-u ekspordiga.

Balti riikide saetud metsaekspord k. a. kujuneb umbes 750 000 tihm.; sellest osast langeb Lätile 400 000 tihm., Leedule 100 000 tihm. ja Eestile umbes 250 000 tihm. Ka Soome ekspordi võiks k. a. võrrelda suuruselt Balti riikide ekspordiga. NSVL-u ekspordikogused

Leningradi kaudu ei ole teada, kuid võib arvata, et need k. a. on võrdlemisi tagasihoidlikud.

Metsamaterjalide eksportmaade eksportida kavatsetavad metsamaterjalide kogused ei ületa seega ostusoove, vaid pigem jäävad neist allapoole.

See on üks kindlaimaid pante Balti mere äärsete riikide metsakaubanduse kordamiseks eeloleval hooajal.

Isegi momendil asetleidnud hindade nõrgenemisele, mis on tingitud NSVL-u-Soome rahulepingu sõlmimisest, tuleks vaadata kui mööduvale nähtusele.

H I N N A D

ELATUSMAKSUMUSINDEKS VEEBRUARIS 1940. A. COST OF LIVING INDEX IN FEBRUARY, 1940.

Elatusmaksumusindeks veebr. näitas edasist tõusu. Eelmise kuu vastu osutus tõus siiski tunduvalt nõrgemaks ja toitainete alal oli tingitud osalt ka sesoonist. Võrreldes eelmise kuuga tõusis elatusmaksumuse üldindeks tänavu veebr. 2,7% (eelmisel kuul 7,4%), kusjuures toitluskulu tõusis 4,9%, kütte- ja valgustuskulu 7,5% (põletuspuude kallinemise tõttu) ja riietuskulu riide ning jalatsite arvel 2,7%. Võrreldes m. a. aug. tõusis elatusmaksumuse üldindeks 16,5%. Toitluskulu tõusis seejuures 18,8%, kütte- ja valgustuskulu 27% (puud 21,6%, petrooleum 53,4%) ja riietuskulu 23,3% (riie 32%, pesu 17,5%, jalatsid 32,2%). Võrreldes m. a. sama ajaga tõusis elatusmaksumus tänavu veebr. 15,1%, kusjuures toitluskulu tõusis 15,8%, kütte- ja valgustuskulu 25,4% (puud 22,7%, petrooleum 43,8%) riietuskulu 23,3% (riie 32,0%, pesu 17,5%, jalatsid 32,2%), puhastus 8,8% (seebi arvel) ja reisid, liiklemine, post 1,7% (postitariifi tõstmise tõttu m. a. apr.).

Toidukorvi kulurühmad ja tähtsamate toitainete hinnad tänavu veebr. võrreldes m. a. sama ajaga tõusid: liha ja selle saadused 25,4% (sealiha 34,4%, loomaliha 12,5%, vasikalihha 30,7%, loomaliha 38,1%, searask, sulatatud 30,7% ja sulatamata 34,7%), ka-

lad 26,4%, piim piimasaadused ja kanamunad 6,6% (piim 6,2%, või 4,8—7,8%, hapukoor 9,1%, juust 3%, kanamunad 9,4%, aed- ja juurvili 34%, koloniaal- ja muu kaup suhkru, mee ja soola arvel 25,1%.

K. a. veebr. veidi muudeti toidukorvi koostist ja mõned ained, mis turult kadumas, on asendatud teiste umbes samalaadsetega toiteväärtuselt võrdses ulatuses: heeringad soolatud räimega, taimenovõi köögivõiga, riis mannaga, hiinatee ja oakohvi viljakohviga.

Et indeksis ei ole toimunud sisulist muutust, selgub järgmisest arvutusest: kui arvutame toidukorvi olude kohaselt muudetud koostisega, saame toitlusindeksi tõusuna 4,9 p.; võttes aga selles väljajäetavad ained eelmise kuu hindadega saaksime tõusuna 4,7 p.; 0,2 p. vahe tõusu poole näitab, et üldsuund on tabatud õieti.

Elatusmaksumusindeksi käik (1927—31 = 100).

	1939				1940		Veebr. 1939	
	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dets.	Jaan.		
Üldindeks .	102,5	104,2	105,5	105,9	108,8	116,3	119,5	108,8
Toitlus . .	92,8	93,9	94,9	95,9	98,1	105,1	110,2	95,2
Korter . .	253,6	253,6	253,6	253,6	253,6	253,6	253,6	249,2
Küte ja valgustus	94,0	97,1	100,8	98,2	104,4	111,1	119,4	95,1
Riietus . .	94,4	98,7	99,7	99,7	108,0	113,5	116,5	94,4

PÖLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD

VÖITURG. — BUTTER MARKET.

Välisurgudel on võihinnad viimaseil nädalil püsinud võrdlemisi stabiilsed. Vastavalt enamvähem püsivale olukorrale noteeriti meie eksportvõihinnaks 18. III s. a. 208

208

s. kg franko saatejaam. eelmise noteeringu 209 s. vastu. Noteeritud hind kehtib 4.—16. III s. a. sissetulnud või kohta. Tendents rahulik.

Siseturul maksus m. n. või s. kg:

Tallinnas	—	lauavõi	215—221,	köögivõi	190—210
Tartus	—	"	215—221,	"	195—200
Pärnus	—	"	221,	"	200—210
Valgas	—	"	215,	"	218
Rakveres	—	"	215—221,	"	200—210
Narvas	—	"	215—221,	"	200—210

PEEKONITURG. — BACON MARKET.

M. n. püsis seisund peekon- ja elussiga-de turul olulise muutuseta e. n. tasemel.

Tingituna turustamisvõimalusist noteeriti peekon- ja elussigade hinnad m. n. tasemel.

18. III—24. III maksavad Lihaekspordi ühistapamajad põllupidajatele peekonsigadest järgmist hindu s. kg-lt:

Tapakaal	1. sort	2. sort	3. sort	4. sort
60 —72 kg.	107	102	siseturuhind	
55,5—59 "	102	98	"	
72,5—75 "	102	98	"	
75,5—80 "	98	siseturuhind		"

TAPALOOMADE- JA LIHATURG. — CATTLE AND MEAT MARKET.

Tapaloomade ja lihaturul oli veiste pakkumine-nõudmine tasakaalus, mistõttu ka hinnad jääd muutuseta. Tendents eelolevaks nädalaks noteeriti selgusetu.

Suurmtüügil maksus veiseliha:

Suured pullid: rammusad 59—62 s. ja keskmised 57—59 s. kg; eluskaalu järgi 37—39 s. kg.

Väiksemad pullid: rammusad 57—60 s., keskmised 56—57 s. ja lahjad 54—56 s. kg; eluskaalu järgi 33—35—37 s. kg.

Lihmad ja härjad: nuumatud 62—67 s., rammusad 57—62 s., keskmised 48—54 s., lahjad 43—47 s. ja praak 39—43 s. kg; eluskaalu järgi: nuumatud 40 s., rammusad 37 s., keskmised 32 s. ja lahjad 25 s-ni kg.

Mullikad: nuumatud 62—67 s., rammusad 57—60, keskmised 54—57 ja lahjad 44—52 s. kg; eluskaalu alusel 31—34—36—40.

Vasikate pakkumine oli tagasihoidlik, nõudmine hea; hinnad paranesid kõigi sortide juures 5 s. kg-lt. Tendents kindel.

Elussigadest makstakse samal aja-vahemikul raskusega kuni 120 kg 74 s. eluskaalu-kg, 121—160 kg — 81 s. eluskaalu-kg ja üle 161 kg — 74 s. kg eluskaalu-kg.

Sead raskusega 90—110 kg eluskaal, sõltuvalt transpordivõimalusist, võivad minna ekspordiks kas elussigadena või tapetult.

Poeginud emiseid ekspordiks ei võeta vastu.

Tapetud vasikad maksusid: nuumatud 75—80 s., rammusad 65—70 s., keskmised 63—65 s. ja lahjad 58—62 s. kg; eluskaalu alusel 39—45—51—59 s. kg.

Lammaste pakkumine oli väike, nõudmine keskmine; hinnas paranesid nõrgemad sordid 3—5 s. kg-lt. Tendents kindel. Tapetult ilma nahata maksusid lam-bad: nuumatud 78—80 s., keskmised 75—78 s. ja lahjad 70—75 s. kg; eluskaalu alusel 36—38—40 s. kg.

Eksportlambaliha-hinnaks noteeriti k. n. 125 s. kg; eluskaaluhinnaks franko saatejaam 54 s. kg.

Sigade pakkumine ja nõudmine keskmine; hinnad nõrgenesid nädala keskmiselt 4—5 s. kg-lt. Hinna nõrgenemine oli tingitud jaotumtüügi hindade normimisest. Nil maksusid tapetud sead ühes peade-jalgadega: noored-peekonkaalulised 100—104 s., lihasead 100—102 s., rasvasead 102—105 s. ja vanad emised 90—92 s. kg; eluskaalu järgi maksusid noored- ja rasvasead 81 s. kg.

TOORNAKADETURG. — RAWHIDE MARKET.

K. a. algusest saadik on toornahkade-turu seisund näidanud püsivat tendentsi. Erakorralisest aegadest tingitult on nõud-

mine nahakauba järele üha suurenemas. Suurema nõudmise tagajärjel on toornahka-de hinnad pidevalt tõusnud. Viimasel

toornahahindade noteerimiskomisjoni koosolekul tõsteti toornahkade kokkuostuhinda õige tunduval määral.

Võrreldes eelmise noteeringuga on seekordne hinnatõus hobusenahkadel 20—23%, veisenahkadel — 9—12%. Suuremat hinnatõusu võib märkida lambanahkade juures — 33—46%. Vasikanahkade hind jäi püsima e. noteeringu tasemele.

Toornahkade hindade noteerimiskomisjoni koosolekul 15. III s. a. noteeriti toornahkade kokkuostuhindadeks franko vastuvõtupunkt 18. III—24. III s. a.:

Veisenaahad, värsked I sort pulli- 120 s. kg, lehma- ja mullikanahad 100 s. kg, II sort pulli- 108 s. kg, lehma- ja mullikanahad 90 s. kg ja praaknahad 75 s. kg; soolatud nahad I sort pulli- 143 s. kg, lehma- ja mullikanahad 120 s. kg, II sort pulli- 129 s. kg, lehma- ja mullikanahad 108 s. kg ja praaknahad 90 s. kg.

Vasikanaahad, kuivad I sort, kerged, värskelt raskusega kuni 3,5 kg kr. 5,55 tk., II sort raskemad kui 3,5 kg ühe kg hind kr. 1,75 ja III sort praaknahad kr. 4.— tk.

Lambanaahad, I sort OJ kr. 6.— tk.; II sort J kr. 5.— tk., III sort L kr. 4.— tk., IV sort K kr. 3.— tk. ja V sort praaknahad kr. 1.50 kg.

Hobusenaahad, sabata ja lakata I sort soolatud 17 kg ja üle ning värskelt 20 kg ja üle kr. 16.— tk., II sort soolatud nahad alla 17 kg ja värsked alla 20 kg kr. 11.— tk. ja III sort praaknahad kr. 6.— tk. Tendents kõigi nahaliikide juures kindel.

Karusloomanaahkade turg püsib vaikne. Hinnas paranesid jahikarusloomanaahkadeist tuhkru-, orava-, naaritsa- ja mägranahad. 18. III—4. IV s. a. noteeriti karusloomanaahkadele Börsikomitee juures franko vastuvõtupunkt järgmised hinnad: ja hi, täisvääruslikud karusnahad: metsjänese- kr. 0,50 tk., punarebase- kr. 18.— tk., tuhkru- (tõhk) kr. 9.—, nirgi- kr. 2,75 tk., orava- kr. 0,90 tk., naaritsa- kr. 24.— tk. ja mägranahad kr. 3,50 tk.

Tendents vaikne.

Käesoleva hooaja karusloomanaahkade hinnad on märksa kõrgemad võrreldes m. a. sama aja hindadega.

KANAMUNATURG. — EGG MARKET.

Välisurgudelt saadavate kanamunahindade tase püsis m. n. üldiselt stabiilsena, mistõttu ka meie eksportmunade kalkulasioonihind jäi püsima 127 s-le kg. Eksportmunade hinnaks noteeriti endiselt 130 s. kg ja siseturumunade hinnaks 120 s. kg. Ka-

namunad raskusega 20—45 g noteeriti 90 s. kg franko kogumispunkt.

Siseturul maiksusid kanamunad s. paar:

Tallinnas	16—19	Pärnus	17—18
Tartus	16—20	Rakveres	18—19
Valgas	17—20	Narvas	24

PIIMATURG. — MILK MARKET.

Piimahinnad endiselt püsivad. Piimahindade noteerimiskomisjoni koosolekul 18. märtsil s. a. Börsikomitee juures noteeriti Tallinna toodavale lahtisele piimale endised hinnad, s. o. I valiku rõõskpiim müügil piimakauplustele 14 senti liiter ja müügil piimatööstustele 13 s. l., II valiku rõõskpiim müügil piimakauplustele 12 s. l. ja müügil piimatööstustele 11 s. l. Nõudmine piima järele m. n. keskmise ja nõudmine-pakkumine püsivad tasakaalus.

Võrreldes m. a. samal ajal piimatoodang talundis ei näita veel kuigi suurt hooajalist tõusu. Põhjuseks on siin külma talve järel mõjustused, veepuudus ja söödaolud. Lüpsmatulevate lehmade toodanguid ei saa kindlustada turuloleva jõusöödaga, kuna suhteliselt kõrgete jõusöödahindade tõttu on jõusööda tasuvus küsitav, eriti madalamatoodangulistes karjades. Oigugi et praegu saadaolevates jõusöötaades on valguhind kg kohta odavam kui m. a., madalamatoodangulistele karjadele ei suudeta seda sööta.

Kuna peale valgu on karjapidajail ka söötühikutest puudus, oleks hädavajalik karjale sööta madalamaprotsendilist ja odavamamat jõusööta, mida aga turul saada ei ole. See olukord seoses eeltooduga on toodanguid tugevasti mõjutanud.

Väikemüügil maksus piim piimakauplustes m. n. senti liiter:

	I valik		II valik	
	pudelites	lahtiselt	pudelites	lahtiselt
Tallinnas	18—20	—	15—17	14—15
Tartus	17—18	14—15	—	13—14
Narvas	16	—	—	13
Pärnus	19	—	15	14
Rakveres	17	—	—	13
Valgas	16	—	—	12
Viljandis	16	—	—	12—13

TERAVILJATURG. — GRAIN MARKET.

Hinnad maailmateravilja-turgudel, millised nädal tagasi näitasid tõusu, langesid m. n. taas ja langus ületas e. n. tõusu.

Rukkihinnaaks noteeriti m. n. keskmiselt Chicagos 65,60 c. buš. e. n. 67,48 c. vastu, s. o. 10,77 kr. kv. e. n. 11,08 kr. vastu ehk 2,8% hinnalangust. Winnipegis noteeriti m. n. keskmiselt rukkihinnaaks 71,53 c. buš. e. n. 73,45 c. vastu, s. o. 11,75 kr. kv. e. n. 12,06 kr. vastu ehk 2,6% hinnalangust.

Nisuhinnaaks noteeriti m. n. keskmiselt Chicagos 102,32 c. buš. e. n. 103,68 c. vastu, s. o. 15,68 kr. kv. e. n. 15,88 kr. vastu ehk 1,3% hinnalangust. Winnipegis noteeriti nisuhinnaaks m. n. keskmiselt 88,27 c. buš. e. n. 89,50 c. vastu, s. o. 13,52 kr. kv. e. n. 13,71 kr. vastu ehk 1,4% hinnalangust.

Maisihinnaaks noteeriti m. n. keskmiselt Chicagos 56,17 c. buš. e. n. 56,88 c. vastu, s. o. 9,22 kr. kv. e. n. 9,34 kr. vastu ehk 1,3% hinnalangust.

Sisemaa-linnade turgudel oli teravilja müügil vähevõitu ja paiguti näitasid hinnad tõusu. Hinnatõus ilmnas jaemüügil, kuna hulgi-müügil jäid hinnad püsima e. n. tasemele. Nädala lõpul maksti teraviljast ja teravilja-saadusist jaemüügil sisemaalinnade turgudel s. kg:

	Rukis	Nisu	Oder	Kaer	R.-jahu	N.-jahu
Tallinnas	20	25	18	16	20	30
Narvas	20	22	17	15	20	30
Rakveres	16	21	13	13	18	28
Tartus	17	21	16	13	18	30
Valgas	17	22	17	13	18	27
Pärnus	16	20	15	13	19	27

KARTULITURG. — POTATO MARKET.

Vaatamata kestvaile külmadele märtsi I poolel oli tegevus kartulikaubanduses siiski elavam kui veebr. Virumaa raudteejaamades võeti vastu mõnikümmend vagunit peamiselt tööstuskartuleid, millised saadeti Järva- ja Võrumaa piiritusvabrikuisse. Mõni vagun söögikartuleid toodi ka Tallinna.

Ürnbes pooled piiritusvabrikuid on juba lõpetanud töötamise. Virumaal siiski suurem osa vabrikuid veel töötab. Kartulihinnad näitavad tõusutendentsi. Raudteejaamadest kaugemal asetsevad vabrikud maksavad enamuses 16—18 s. tänklike-kg, kuna raudteele lähemal makstakse kõrgemat hinda. Raudteejaamades kui ka neile lähemais vabrikuis ostetakse kartuleid kv-hinna alusel, makstes kr. 3.50—3.60 kv, vaatamata tärklikesisaldusele.

Põllumehed on tänavu alustanud varakult ka seemnekartulite ostmisega. M. n. tuli

toime juba väiksemaid tehinguid. Kuna tänavu parima seemnematerjali tagavarad ei ole väga suured, püütakse juba aegsasti astuda samme seemne saamiseks. K. a. on seemnekartul veidi kallim, nagu tööstuskartulgi. Seemnekartuli-hinna tõusu võib arvata ca kr. 0.50—1.00 kv kohta. Tunnustatud I klassi seemnekartulite hinnad kõiguvad vastavalt sortidele kr. 4.75—6.00 kv. M. a. kevadel enamlevinud sordid (nagu majesteet, varane kollane) müüdi kr. 3.50—4.50 kv, tänavu aga kr. 4.75—5.25 kv.

Tärklis hinnad viimasel noteeringul kerksid 2 s. kg kohta. Hinnatõus on tingitud peamiselt toormaterjalihindade tõusust.

Kartuli- ja kartulitärklis hindade noteerimiskomisjoni koosolekul 16. III 40 Börsikomitee ruumes noteeriti põllumeestele väljamaksumaksud kartuli eest:

I Tööstuskartul piiritusvabrikuis 16—18 s. tärglise-kg ehk kr. 3.30—3.60 kv. Tendents püsiv.

II Seemnekartul (tunnustatud I klass): majasteet kr. 4.75—5.00 kv, bintje

kr. 4.75—5.00 kv, varane kollane kr. 5.00—5.25 kv, jorgi hertsog kr. 6.00 kv.

III Kartulitärklis franko Tallinn sort superior 33 s. kg ja sort prima 31 s. kg. Tendents kindel.

Hinnad kehtivad 16. III kuni edasiseni.

AEDVILJATURG. — VEGETABLE MARKET.

Aedviljaturg on endiselt vaikne. Varaseid köögivilju on veel võrreldes m. a. võrdlemisi vähe müügil. Vastavalt sellele on ka hinnad tublisti kõrgemad. Ka teiste köögiviljade hinnad on võrreldes m. n. veidi tõusnud.

Aedsaaduste hinnad noteeriti 15. III järgmiselt:

Õunad, eksportkõlblikud, pakkimiskuldeta, ilma riikliku juurdemaksuta, franko kokkuostupunkt, talisordised I valik 53 s. kg ja II valik 45 s. kg. Tendents tõusev.

Konservkurgid, eksportkõlblikud, franko ladu Tallinn ca 5 kg neto-plektoosides kr. 2.70. Tendents kindel.

Võrreldes e. n. noteeringuga 8. III on õunte hind I ja II valikult tõusnud 5 s. kg-lt. Kurkide hind on endine. Sibulate ja jõhvikate osas noteeringut ei olnud.

Tallinna turul maksusid 18. III:

	s. kg.		s. kg.
Õunad	35—80	Salat	600—800
Jõhvikad	50	Rabarber	180—150
Sibulad	25—30		s. tk.
Peakapsas	35—40	Rohelised sibulad	5—6
Hapukapsas	35—40	Kurgid, konserv.	2—5
Kaalikas	20—25		s. kimp
Peet	20—25	Redised	35—45
Porgand	30—35	Murulauk	5

KALATURG. — FISH MARKET.

Pühade lähenemisel suureneb nõudmine kalakauba järele, kuid kalasaak püsib endiselt nõrgal tasemel, mistõttu parimate kalasortide müügihinnas on näha taas tõusu.

M. n. nõuti Tallinna turul suuremast siiaast kuni 170 s. kg, parima mihusega I valiku kohast kuni 180 s. kg. Haugi müüdi 80—100 s. kg, latikat 80—110 s. kg ja ahvenat suuruse ja valiku järgi 35—70 s. kg.

Ka Tartu kalahallis olid värske kala hinnad kõrged, koha I valik 140 s. kg, siig kuni 110 s. kg, haug ja latikas kuni 85 s. kg. Peipsi rannikul maksti kalureile haugist 65—70 s. kg; kohast 100—110 s. kg (Peipsi annab peamiselt I valiku koha), latikast 50—55 s. kg ja ahvenast I valik 35—40 s. kg, II valik 15—20 s. kg.

M. n. lõpul näitas räimesaak väikest paranemist, mistõttu räimehinnas esimes tunduv langus. Nädala I poolel müüdi räimi 60—65 s. kg, laupäeval pakuti 45 s. kg. Narva lahe toodang andis nädala kestel ca 2000 kg, mil-

line realiseeriti Narva turul 40 s. kg. Tartus müüdi räimi 55—60 s. kg.

Tursakaubanduses valitseb endiselt elav tegevus, sest turska on müügil rahuldaval kogusel ja hinnad võrreldes teiste kalahindadega õige soodsad. Tallinna turul müüdi turska terve kala viisi 17—18 s. kg, lõigatult 25—45 s. kg, Tartus terve kala viisi 22—25 s. kg ja Narvas 25 s. kg.

Tursast maksti rannikul: Prangli saare kalureile 12 s. kg ja Viimsi poolsaare kalureile 13 s. kg.

Soolakala, eriti kodumaise soolaräime, järele valitseb elav nõudmine, kuid nende tagavarad on piiratud, mistõttu reastamata räimest nõutakse juba 50 s. kg, kuma reastatud soolaräim puudus Tallinna turul müügil.

Soolasiig 100—130 s. kg, soolatud tursk 25—30 s. kg. Soolatud, võrtsitatud kilu lahisis nõudes ei ole müügil.

Suitsukalale on nõudmine suurenenud. Suitsuräim maksus 17—18 s. 10 tk.,

-siig 200—300 s. kg, -angerjas 350—400 s. kg, -ahven 100—120 s. kg, -vimb 120—150 s. kg, -lõhi 800—1200 s. kg.

Kalakaubahindade noteerimiskomisjoni poolt 16. III k. a. noteeriti järgmised värske kala kokkuostuhinnad:

1) Koha, värske eksportkõlblik: a) alates kaal 1—3 kg kr. 1.00, b) alates pikkus 38 sm — 1 kg kr. 0.75.

2) Haug, värske eksportkõlblik valik 0,5—3 kg-mi: a) merehaug — kr. 0.65, b) järvehaug — kr. 0.63.

3) Ahven, värske eksportkõlblik, alates 150 g ja raskem kr. 0.35.

4) Tursk, värske eksportkõlblik: a) sula, kaal alates 1 kg-st (kr. 0.11,5, b) roogi-

tud, ilma peata — 650 g-st kr. 0.20. Hinnad franko rannik.

Tendents kõigil kalaliikidel kindel.

	Tallinn 16. III	Tartu 16. III	Narva 16. III
Siig, värske	120—170	75—110	—
Koha, I valik, „	140—180	100—140	—
Koha, II valik, „	120—140	—	—
Haug, „	65—100	75—85	—
Latikas, „	60—110	35—85	40—80
Ahven, mere, „	40—70	—	—
Ahven, järve „	30—50	20—55	30—55
Särg, „	25—30	15—20	—
Luts, „	50—60	40	—
Vimb, „	40—60	—	—
Mereturk, „	140	—	—
Räim, „	45—50	55—60	40
Tursk, „	18—20	22—25	25
Tursk, lõigat., „	30—45	—	—
Kliisk, „	—	20—25	—

INFORMATSIONI OSA

EESTI PANGA NÄDALAARUANNE.

Eesti Pank (Bank of Estonia) — Weekly Return,

AKTIVA

7. märtsil 1940. a.

PASSIVA

1. Kattevara: — <i>Reserve:</i>		1. Põhikapital — <i>Capital</i>	5 000 000,—
kuld, rahas ja kangides	40 921 590,16	2. Tagavarakapital — <i>Reserve Fund</i>	1 478 758,84
välisraha	4 084 884,06	3. Eritagavarakapital	4 132 865,94
2. Vahetusraha — <i>Subsidiary Coin</i>	1 274 066,51	4. Jooksvad kohustused: — <i>Current Liabilities:</i>	
3. Staevekslid: — <i>Home Bills:</i>		a) pangatõhed liikvel	62 476 825,—
kaubavekslid	16 982 795,39	b) jooksvad arved:	
põllumajandusl.	2 408 155,39	valitsuse	18 792 877,92
metsatööstusl.	18 974,—	pankade	10 008 055,10
4. Laenud: — <i>Loans and Advances:</i>	19 409 924,78	teised	4 288 514,68
valitsusele	—	5. Muud passivad — <i>Other Liabilities</i>	33 089 447,65
taistele *)	27 499 414,73		19 809 271,13
5. Kinnis- ja vallasvara — <i>Immovable</i>			
<i>Property and Equipment</i>	3 450 980,86		
6. Muud aktivad — <i>Other Assets</i>	28 495 857,46		
	125 976 668,56		125 976 668,56

Kattevara vahekord jooksvate kohustustega: } 48,04%
Proportion of Reserve to Current Liabilities: }

*) Selles summas Vab. Val. poolt garanteeritud laene Kr. 749336,09
Includes Ekr. 749.336,09 guaranteed by the Government.

JUHATUS.

VÄLISMINISTERIUMI VÄLISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED

SAKSA.

Uute maa-alade liitmine Saksa riigiga.

Uniting New Territories to Germany.

„Neue Züricher Zeitung“ kirjutab järgmist: „Saksa valitsuse püüe on kiireimas korras poliitiliselt ja majanduslikult liita Saksa riigiga vallutatud maa-alad. Poliitiline liitmine ühise organisatsiooniga kõrvaldab eraldumisi liikumise ohu. Majanduslik liitmine on raskem ja võib toimuda vaid järk-järgult, vastavalt liidetava maa majanduslikule iseloomule.

Suurimaid raskusi tuli ületada Austria liitmise juures. Palgad ja hinnad olid seal madalamad kui Saksas, samuti ka maksud. Et vähendada austria rahvamajanduse väärtuse kaotust, määrati ümberarvestuskursiks 1 RM = 1½ š., mis tähendas väärtuse tõstmist 36%.

Austria tööstuse kaitseks keelati ära tähtsate toorainete väljavedu, filiaalide asutamine jne. Need kaitsvad määrused olid vaid lühiajalised ning kaotati järk-järgult. Vahepeal pandi seal kehtima ka peagu kõik riigiseadused, maksud, majandusorganisatsioonid, hindade eeskirjad jne., nii et Austriat võib lugeda täielikult ühendatuks. 1. IV 39 loodi Suur-Saksa tolliala, mis hõlmab peale vanariigi ka Austria ja Sudeedimaad.

Sudeedimaa majanduslik ühendamine toimus lihtsamalt. Enam ekspordiks määratud Sudeedi tööstus vajab vähem kaitset kui Austria oma. Hindade ühtlustamise kergendamiseks lubas valitsus Sudeedi majandusel tõsta hindu riigihindade tasemele, kuna ümberarvestuskursiks 100 Kš. = 12 RM. ei olnud loonud täit tasakaalu. Erilisi raskusi valmistab vasttekkinud tollipiir Sudeedimaa ja ülejäänud Tšehhoslovakkia vahel, kuna Sudeedimaa oli turustanud sinna aastas ca 400 milj. RM. eest kaupu. Böömi-Määri protektoraadi loomine seadis jalule endise olukorra.

Protektoraat liidetakse Suur-Saksa tollialaga 1. IV 40. Protektoraadi majanduslikku ühendamist riigiga kergendab sõda, kuna olukord toorainete alal takistab võistlust eraturul ning kuna sõjatoodang juhitakse riigi poolt. Tööstuslikud hinnad on protektoraadis keskmiselt 5—10% madalamad kui ülejäänud riigis, kuna palku, millised algul olid mada-

lamad, tõsteti dets. Põllumajanduslikud hinnad on madalamad kui Saksas. Kõik see kergendab ühendamist riigiga. Üleminekuajaks on nähtud ette kaubapakkumisi riigi ja protektoraadi vahel hoida senisel tasemel. Tšehhi tööstuse ekspordimahtu püütakse säilitada ning edusamme kavatakse sel alal premeerida suurendatud tooraine-kontingentidega. Tähelepanuväärival kombel jääb protektoraa-dis edasi kehtima kroonivääring. Ümberarvestuskursiks on määratud 100 Kš. = 10 RM.

Meemelimaa ühendamine on majanduslikult juba teostunud. Et kergendada põllumajanduslikku võtlakoormist, määrati ümberarvestuskursiks tahtlikult madal, nimelt 1 liit = 40 pfennigiga.

Ka Danzigi majanduslik ühendamine on juba teostunud; kõrge ümberarvestuskursi tõttu, 100 guldnat = 70 RM, on tööstuslikud hinnad tõusnud üle Saksa taseme. Seda kompenseerivad teataval määral suured kaupade tagavarad. Põllumajanduslikud hinnad on aga madalad.

Ida-Ülem-Sileesia ühendamine teostus kiiresti ja lihtsalt, kuna palgad ja hinnad sarnesid üldiselt Saksa-Sileesia omiga.

Poola kindralkubernang jääb esialgu majanduslikult, tollitehniliselt ja loomulikult ka vääringuliselt iseseisvaks alaks. Kuid ka ilma tõelise liitmiseta võimaldab praegune olukord Saksal tõmmata kaasa oma sõjamajandusse poola põllumajandust ja tööstust ning kasutada Poola toitainete ja toorainete tagavaru.

1. IV alates hõlmab Saksa tolliala järgmisi maid: vanariik, Austria, Sudeedimaa, Danzig, Meemel, Ida-Ülem-Sileesia, protektoraat ning teataval määral ka Slovakkia. Saksa tolliala ning Slovakkia vahel on olemas küll piir, kuid kuni 1. IX 40 toimub kaupade liikumine üle selle tollivabalt, kuna muidu oleks Slovakkia vaevalt eluvõimeline.

Eelpoolmainitud alade majanduslik ja tollitehniline ühendamine pakub saksa sõjamajandusele suuri eeliseid. Saksa võib paremini kasutada töö-toodangu- ja toorainetagavaru.

Edasi võimaldab see ekspordimahu ning sellest saadavate deviiside paremat kasutamist. Ka relvastustellimused, milliseid senini täitsid peamiselt rindelähedased läänes asuvad tööstused, kavatakse kanda üle külgeliidetud maade tööstuskeskustesse. Siin etendab transpordi-küsimus teatavat osa. See tuleb

korraldada ümber nii, et tööstuskeskusi varustaksid tööstus- ja põllumajandussaadustega otseses naabruses asetsevad piirkonnad. Seega oleksid välditud asjatud transpordid. Siin tuleb kahtlemata ületada mitmesuguseid raskusi ühenduses tootjate ja tarbijate vaheliste kaubandussuhete ümberkorraldamisega.“

ITAALIA. Itaalia kaubandusringkonnad arutavad väljaveoküsimusi.

Italian Export Conditions.

Seoses nõupidamisega kaubavahetus- ja valuutaminiisteriumis väljaveo tõstmiseks rõhutatakse kaubandusringkonnas järgmisi asjaolusid:

Käesoleval ajal on tähtis väljavedu. Itaalia tootmine ja kaubandus peavad olema suunatud sellele. Kõik riigid, sõdijad ja neutraalsed, vaatamata raskusile praegusel aegadel, organiseerivad ja teevad suuri pingutusi oma väljaveo tõstmiseks (Inglise vedas m. a. dets. välja kaupa 40 milj. sterlingi väärtuses, ületades seega väljaveo eelmisel kuul ja aastail). Sõja kestuse korral praegusel moodusel tuleb sõdijais riiges oodata ületoodangut ja selle tagajärjel Euroopa riikide ülejutamist kaupadega nende riikide kahjuks, millised ei võta aegsasti tarvitusele abinõusid oma väljaveo arendamiseks muutunud oludes.

Itaalia maksebilansis osutub väljavedu praegu ainsaks tähtsaks funktsiooniks valuuta saavutamisel.

Valuuta sissevool turistide kaudu on vähenenud (võimalik, et välismaale sõitvate itaallaste arv ületab nüüd sissesõitvate turistide oma).

Kokku on kuivamas valuuta sissevool itaalia laevade prahtimisest: riisiko ja kõrgeid kindlustuspreemiad neelavad ära võimalikud veotulud; teiseks on suur osa itaalia laevu tööliitainete ja tagavarade veol Itaalia enda jaoks.

Ei ole enam sissetulekuid valuutas Itaalia kapitalidest välismaal pärast seda, kui seadusega kirjutati ette kapitalide tagasitoomine kodumaale.

(Võiks veel mainida valuutasaadetisi itaalia emigrantide poolt välismailt, millised tõusevad keskmiselt 35 milj. liirini kuus.)

Väljaveo arendamisele tuleks seega pöörata kõige suuremat tähelepanu, esiteks, et saada valuutat toor- ja põletusainete sisseveoks, teiseks, et suurendada valuutatagavaru või vähemalt vältida nende kokkusulamist.

Väljaveo korraldamisel tuleks teatud kaupade alal pidada silmas tasakaalu väljaveo ja siseturunoote vahel, et liigse väljaveoga mitte vähendada teatud kaupade siseturul, seega tõstes nende hindu ja üldse elatusmaksumust.

Siseturg on kõige tõsisemaks võistlejaks väljaveole. Itaalias mahutab siseturg 60 kuni 65% oma maa toodangust. Turustamine siseturul on märksa kergem kui rahvusvahelisel turul, kus tuleb võistelda rohkearvuliste võistlejatega. Tootmine ja kaubandus ei pea end kergendustega siseturul laskma meelitada, vaid peavad rahvamajanduse huvides rakendama kogu jõu välisurgude võitmiseks itaalia kaupadele.

Esijoonel tuleks väljavedu suunata riigesse, millistega kaubavahetus toimub vabas valuutas. Neile järgneksid riigid, millistega kaubavahetus toimub küll kliiringu alusel, kuid milliselt Itaalia võib saada tähtsaid tooraineid (nimetatakse näiteks Rumeeniat). Kolmandas järjekorras tuleksid riigid, millistega kaubavahetus toimub kliiringu alusel, ja millised võiksid anda Itaaliale praeguste olude kohaselt ainult teise järgu tähtsusega kaupu.

PRANTSUSE. Majandusolukord Prantsuses. — *Economic Conditions in France.*

Prantsuse kaubanduse ja tööstuse ümberkorraldamine vastavalt sõjaaegsele nõudele on õnnestunud täielikult ja kiiremini kui võidi

loota, tänu tegelike sõjaoperatsioonide ärajäämisele.

Kuigi kõik jõupingutused on suunatud sõ-

javäetariiduste rahuldamiseks, on Prantsuse teadlik ka maksimaalse eksportkaubanduse säilitamise tarvilikkusest sõjaajal, mida ka püütakse teostada võimaluse piires.

Tööstuse alal tuleb mainida, et 75% puu- villatööstusist on rakendatud riiklike tellimuste täitmisele, kuna osa on sunnitud piirama tegevust toormaterjali puudumise tagajärjel. Samuti teeb raskusi toorainete küsimus ka muus tekstiiltööstusharudes ja nahatööstustes. Töölise mobiliseerimise tagajärjel

on raskusisasse sattunud söekaevandused suutnud tõsta oma toodangut endisele tasemele.

Riigitulud 1939. a. ulatusid 49 389 milj. fr-le, ületades 16%-ga 1938. a., sealjuures osutusid tulud 3 esimesel sõja kuul 3% madalamaiks e. a. samast ajast. Tsiviilkulutised 1939. a. tõusid 79 260 milj. fr-le, kuna sõjalised kulutused koondati erieelarvesse. Prantsuse Panga pangatähtede käive 4. I k. a. oli 152 969 milj. fr, milline vähenes järgnenud nädala jooksul 577 milj. fr.

P.-AM. ÜHENDRIIGID.

Sõja mõjud USA väliskaubanduses.

Influences of the War on U.S.A. Foreign Trade.

Sõja mõjud USA kaubanduses avaldusid esmakordselt dets. m. a., mil USA eksport tõusis 358 milj. dol-le, olles suurimaks kuu eksportväärtuseks alates märtsist 1930. a. Võrreldes m. a. nov. tõusis eksport dets. 71 milj. dol., millest enam kui pool langeb Briti ja Prantsuse suurenenud ostude arvele. Suurenenud on eksport NSVL-u, Hispaaniasse ja Itaaliasse ning Aasiasse, Austraaliasse, L. Aafrikasse ja Ladina-Ameerikasse, kuna eksport Saksa on sama hästi kui lõppenud. Briti ja Prantsuse ostudest on esikohal lennukid 29 milj. dol-ga, millele järgnevad petrooleumi ja selle kõrvaltoodete, metallide ning metallitööstusmasinate suurenenud ostud.

Kullaimpordi alal osutus 1939. a. USA-le rekordseks. Ühendriigesse valgus 3 574 milj. dol. eest kulda, mis ületab senise rekordaasta 1938 1 979 milj. dol. suuruse kullaimpordi

peagu kahekordselt. Seega ületab kullaimport USA-sse juba 6 aastat 1 000 milj. dol.

Raha kullakatte juurdekasv osutus tunduvalt väiksemaks kui lubaks järeldada kulla imporditarve, seepärast, et välismaa kullahoiused USA-s suurenesid 534,4 milj. dol. 333,5 milj. dol. vastu 1938. a. M. a. lõpuks ulatus välismaiste kullahoiuste summa USA-s 1 163 milj. dol. Arvatud maha välismaised kullahoiused, suurenes USA kullatagavara 1939. a. enam kui 3 miljardit dol.

On huvitav märkida seost tarbeainete ekspordi ja kullaimpordi vahel. Üheaegselt tarbeainete ekspordi suurenemisega dets. saavutas ka kullaimport enneolematu kõrgseisu. Ühe kuu jooksul imporditi 451 milj. dol. väärtuses kulda, sellest 309 milj. dol. eest Kanadast. Seega ületas kullaimpordi väärtus tarbeainete ekspordi 100 milj. dol-ga, milles peaosatendavad välismaised kullahoiused.

LÄTI.

Lühiteateid Lätist. — *Miscellaneous News from Latvia.*

Läti Põllumeeste krediitpanga juhatus teatas, et 1940/41. majandusaastal võimaldatakse vaid kõige hädatarvilikumaid kredite. Esijoonel antakse lühiajalisi kredite kunstväetise, seemnevilja ja põllumajandusmasinate muretsemiseks. Mainitud ostudeks on varutud 3 milj. lat. suurune krediit. Põllumajandusehitiste püstitamiseks, maaos- tude teostamiseks, püstitamiseks, püstitamiseks, maaparandustöök, elektrifitseerimiseks jne. on kasustada 2,1 milj. lat. suurune krediit. Veel on nähtud ette 1,2 milj. lat. suu-

rune krediit maaomavalitsusile ja 1,4 milj. lat. suurune krediit — maalasuvaile tööstuslikele ja käsitööstuslikele ettevõttele.

*

Põllutöoministeerium määras uueks mu- nahinnaks 1. II — 30. IV 40 lat. 1.80 kg. Munahind m. a. samal ajal oli lat. 1.50 kg. 1. I — 29. II 40 oli munahind lat. 2.20 kg.

*

Riia piimaühingu 1939. a. tegevus- aruandest nähtub, et 3,2 milj. lat. suuruse bi-

lansi juures oli liidu puhaskasu 94 542 lat., mis võimaldas maksta 5% dividende. Tegevuse laiendamiseks kavatakse liit 1940. a. osta krunte ja ühe hoone suure piimarestorani avamiseks.

*

Kaubandus- ja tööstusosakond teatab, et tööstusettevõtete omanikud, kes soovivad loigata turvast tööstuse omatarviduseks, võivad teha seda osakonna nõusoleku alusel, ilma et neil tarvitseks hankida turbatööstusliku ettevõtte töölouba.

*

Valgustuspetrooleumi norm määrati k. a. määrati 1 l. majapidamise kohta. Senini oli vastav kuunorm 2 l., kuna suvekuul kavatakse valgustuspetrooleumi andmine üldse lõpetada.

*

Poolriiklik telliskivitehas asus tootma tsementkattega õsttelliseid, millega loodetakse saavutada kuni 67% säästu raudkonstruktsiooni alal tulekindlate lagede ehitamisel. Ühtlasi väheneks tunduvalt ka lagede raskus.

*

Kaubandus-tööstusministri poolt kinnitati kaubandusettevõtte a/s. „Kalija-Apgade“ põhikiri, millise ettevõtte eesmärgiks on kunstväetiste, eriti kaalisoolade sisse-, välja- ja läbiveo ning sisemaise kaubanduse korraldamine. Ettevõtte 150 000 lat. suurune põhikapital on ositatud 150 aktsiasse à 1000 lat.

*

Põllutööminister määras kindlaks toornahkade kokkuostuhinnad kehtivusega kuni 31. VII 40: veisenahad 0,80—2,25 lat./kg, nuumvasikate nahad 1,60—1,90 lat./kg, vasikate nahad lat. 3,50—8,50 tk., lambanahad lat. 3—7 tk., sälnahad lat. 5—25 tk., kitsenahad kuni lat. 4, kitsetalenahad kuni lat. 12, kodujäneseenahad kuni lat. 0,80 ja seanahad kuni lat. 12 tk. Äsja jõustunud hinnad on peagu samad, millised kehtisid senini.

*

K. a. veebr. asutati Lätis 100 000 lat. suuruse põhikapitaliga a/s. „Izejvila“ (tooraine) tuha, kontide, kaltsude ja igasugu paberi-, klaasi- ja plekijätete korjamiseks ning töötlemiseks.

*

Põllutööministri korralduse põhjal maksab a/s. „Bekona-Eksports“ kuni 30. IX 40 sigade eest raskusega kuni 80 kg iga eluskaalu-kg eest järgmist hinda: I sort 95 s., II sort 90 s., III sort 85 s. Sigade eest makstavad preemiad kujunevad uue korralduse põhjal järgmisiks: eluskaaluga 121—150 kg — 10 lat., 151—175 kg — 15 lat., 176—200 kg — 20 lat. ja eluskaaluga üle 200 kg — 25 lat.

*

1. I 40 oli Lätis 267 piimatühingut, milledest 231 tootis võid ja juustu. Üldse toodeti Lätis 1939. a. 474 784 tünni võid.

*

1939. a. teotse Lätis 9 konservivabrikut, millised tootsid kokku 2 500 tn. konserve 20 eri liigis. Sellest eksporditi 800 tn., peamiselt USA-sse.

UNGARI. Lühiteateid Ungarist. — *Miscellaneous News from Hungary.*

Lina ja kanepi kokkuostuhinnad 1940. a-ks määrati kanepil 6,40—9,10 pengöt ja linal 9,20—16,50 p. 100 kg eest.

*

Ungari villatööstused on sõlminud välis-

kaubandusameti toetusel ostulepingud 400 tn. villale, millest pool tuleb Uruguaist ja pool L.-Aafrikast. Kuigi villahinnad neis mais on tõusnud 40—60%, tuleb sealt ostetud vill siiski odavam kui Britist.